

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1159

4. SRPNJA 2025. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

**Zlatno zrno pod pritiskom
burzi i dugovanja**

SADRŽAJ

6

Vidovdanski prosvjed u Beogradu
**Između mirnog otpora
i sukoba s policijom**

8

Tomislav Žigmanov,
potpredsjednik Pokrajinske vlade
**Sudjelovanje u vlasti –
put za rješavanje izazova**

12

Gordana Čomić, političarka
**Dijalog je nezamjenjiv
svakoj manjini**

20

Otvorena riznica župe
Uzvišenja svetog križa u Rumi
**Duhovna i kulturna
baština i za širu javnost**

30

Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini
**Lauš – dokument
teškog vremena**

34

Dan Subotičke biskupije
**Proslava svetkovine
Svetog Pavla**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip
Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Ne-
venka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić,
Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)

Zvonko Sarić

(novinar)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:

Mirjana Trkulja

(tajnice@hrvatskarijec.rs)

(distribucija@hrvatskarijec.rs)

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Izgubljeni

Ovog tjedna, točnije 1. srpnja, napunilo se 12 godina kako je Hrvatska postala članica Europske unije. Ako se gleda što je za tih 12 godina Hrvatska dobila, onda su najkonkretniji podaci oni iskazani u brojkama. I neću ih sada nabrajati u nedogled. Evo samo najupečatljivijih: 16,7 milijardi eura više Hrvatska je dobila od EU nego što je vlastitih sredstava uplatila u proračun Europske unije, BDP je s nešto više od 16.000 eura porastao na 30.000 eura, a nezaposlenost je smanjena za četiri puta. Jeste da se kod tog smanjenja nezaposlenosti mora znati i da je ulazak u EU otvorio radnicima iz Hrvatske nova tržišta s bolje plaćenim poslovima, što je naravno izazvalo migraciju radne snage s hrvatske burze rada.

Europska unija je idealna, neki obećani raj ne zemlji? Naravno da nije. I hrvatski političari (i ne samo oni) imaju ljepljive prste, omakne im se da u poslovima gdje se troši državni (ne daj, Bože, europski) novac pogoduju nekom svom rođaku, prijatelju; da zaborave da su na razne dužnosti došli zbog javnog a ne osobnog interesa. Neke je to koštalo gubitka visokih dužnosti, neke uhićenja, a neke čak i zatvora. To je standard Europske unije koji se traži od njezinih članica, bez obzira na to koliko su dugo u europskoj obitelji i kakvu političku, društvenu ili gospodarsku prošlost vuku za sobom.

Čini se da je багаž koji kandidati za članstvo u EU vuku sa sobom toliko težak da se od ulaska Hrvatske u Europsku uniju vrata za nove zemlje članice ne otvaraju, jedva da se drže malo odškrinutim.

A priče iste godinama. Srbija je posvećena procesu europskih integracija, a Europska unija smatra da ujedinjene Europe nema bez Zapadnog Balkana. I tako iz godine u godinu. Bit će da je ključ u rečenici koju je ovog tjedna izgovorila europska povjerenica za proširenje **Marta Kos**: »Ključne reforme koje od vas tražimo nisu jednostavne. One se tiču ukorijenjenih struktura moći i interesa i zahtijevaju duboku društvenu transformaciju«. A mi to baš i ne bismo.

Z. V.

Eurozastupnica Željana Zovko u Petrovaradinu

Susret s predstavnicima hrvatske zajednice

U rodnoj kući bana **Josipa Jelačića** u Petrovaradinu prošloga tjedna zastupnica u Europskom parlamentu **Željana Zovko** razgovarala je s predstavnicima HNV-a o položaju hrvatske manjine u Srbiji. U ime hrvatske zajednice nazočili su član Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužen za informiranje **Ninoslav Radak**, upravitelj zaklade Spomen-dom bana Josipa Jelačića u Petrovaradinu **Goran Kaurić** i upravitelj Fondacije *Antun Gustav Matoš* u Beogradu **Marin Piuković**.

Tijekom sastanka razgovaralo se o važnosti primjene Bilateralnog sporazuma o zaštiti manjina, koji je potpisan još 2004. godine, ali se ne provodi u potpunosti. Naime, Srbija nije provela ono što je tim sporazumom predviđeno, dok je u Hrvatskoj srpskoj nacionalnoj manjini osigurano sve što je Sporazumom preuzeto.

Poseban naglasak na sastanku stavljen je na inicijativu predstavljanja *Dužijance* u sjedištu Europskog parlamenta u Bruxellesu. Kako je rečeno, predstavljanjem *Dužijance* u Bruxellesu, simboličkom središtu europske obitelji, velik dio hrvatskog naroda u Srbiji predstavio bi svoju baštinu na najreprezentativniji način. Istaknuto je kako *Dužijanca* svjedoči o kontinuiranoj vezanosti Hrvata uz Katoličku Crkvu. Taj snažni vjerski identitet očuvao je Hrvate na ovim prostorima i u vremenima kada nisu imali izgrađene institucije. Istodobno, *Dužijanca* svjedoči i o tradicionalnom životu ovdašnjih Hrvata te karakteristikama njihova identiteta.

Nakon sastanka i obilaska rodne kuće bana Jelačića uslijedio je posjet crkvi sv. Jurja.

Željani Zovko ovo je treći mandat u Europskom parlamentu, gdje je i potpredsjednica Kluba europskih pučana. Kako je istaknula, kontinuirano ukazuje na potrebu zaštite hrvatske manjine u cijeloj jugoistočnoj Europi, a osobito u Srbiji.

»Kroz svoj rad u Vanjskopolitičkom odboru kontinuirano ulažem amandmane kojima tražim od vlasti da poštuju reciprocitet u pravima Hrvata, kao što je Hrvatska učinila za sve svoje manjine, uključujući i srpsku. Put Srbije prema Europi vodi preko kvalitete života hrvatske manjine i njihovih prava – na jezik, politička prava, političku i legitimnu zastupljenost. Hrvatska zajednica mora birati svoje predstavnike i oni moraju moći ostvarivati sve potrebe koje zajednica traži. Ne smije se dogoditi da oskudijevaju u infrastrukturnim projektima ili da im se onemogućava utjecaj na odluke koje se donose u vezi s potrošnjom europskih sredstava. Kao izvestiteljica za europske IPA III projekte i članica Odbora za Zapadni Balkan, kontinuirano pratim kako se

novac troši. Upravo zato sam i došla vidjeti koliki utjecaj hrvatska zajednica ima na potrošnju sredstava i kolika je njihova snaga na terenu.«

Zovko je istaknula da joj je drago što je posjetila Petrovaradin, gdje je obišla i crkvu i rodnu kuću bana Jelačića, naglasivši da je riječ o europskoj povijesti i kulturnoj baštini. Istaknula je i kako lokalne vlasti moraju puno više voditi računa o očuvanju i obnovi ovog prostora, kako bi ponovno zasjao u svom punom sjaju.

M. V. R.

Imenovan novi ravnatelj HMI-ja

Zdeslav Milas novi je ravnatelj Hrvatske matice iseljenika, odlučila je Hrvatska vlada u petak, 27. lipnja, a odluka stupa na snagu 20. srpnja.

Zbog isteka mandata s danom 19. srpnja 2025. razriješen je dosadašnji ravnatelj HMI-ja **Mijo Marić**.

Zdeslav Milas rođen je 28. lipnja 1969. u Zagrebu, školovao se u Beču. Diplomirao je novinarstvo i magistrirao na Filozofskom fakultetu u Mostaru, a polaznik je doktor-

skog studija komunikologije na Sveučilištu *Josipa Jurja Strossmayera* u Osijeku. Prodekan je upravnog vijeća Veleučilišta Bernays. Predavao je na više fakulteta, visokih škola i veleučilišta. Predsjednik je suda časti Hrvatske udruge za odnose s javnošću, a bio je i dopredsjednik Udruge poslodavaca u obrazovanju HUP-a.

H. R.

Sjednica Savjeta za nacionalne manjine

Kultura – prioritet za financiranje u 2025. godini

Na sjednici Savjeta za nacionalne manjine, koja je u Palači *Srbija* održana 25. lipnja i kojoj je predsjedao predsjednik Vlade Srbije **Đuro Macut**, usvojen je Prijedlog programa za dodjelu sredstava iz budžetskog fonda za nacionalne manjine u 2025. godini za koji je osigurano ukupno 25 milijuna dinara. U odnosu na prošlu godinu budžetski fond za nacionalne manjine manji je za pet milijuna dinara.

Prema Prijedlogu programa za dodjelu sredstava predviđeno je da je kultura prioritetno područje financiranja programa i projekata za nacionalne manjine u ovoj godini, čime se, kako je priopćilo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, »potvrđuje opredjeljenje Vlade Republike Srbije da nastavi rad na unaprjeđenju i razvoju kulturnih praksi nacionalnih manjina u Srbiji«.

Savjet je prihvatio usklađeni prijedlog Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina da se sredstva usmjere na projekte koji jačaju kulturni identitet manjinskih zajednica.

»Posebno je zanimljivo što je ukupna masa sredstava smanjena bez obzira na opću inflaciju i rast cijena. U uvjetima smanjenog proračuna smatramo da je ključno da upravo ovo područje ostane u fokusu«, kazao je koordinator Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji **Dar-ko Sarić Lukendić**, koji je na sjednici sudjelovao u ime predsjednice HNV-a **Jasne Vojnić**.

Sarić Lukendić je podnio izvješće o radu Koordinacije u proteklih godinu dana.

»Uskladili smo prijedlog kandidata za članove REM-a, dostavili prijedloge za Akcijski plan za ostvarivanje prava nacionalnih manjina, predložili izmjene ključnih zakona

koji se tiču nacionalnih manjina te pripremili analizu potreba svih nacionalnih vijeća kada je riječ o njihovom financiranju«, rekao je Sarić Lukendić.

Posebno je istaknuo i prijedlog za povećanje mase sredstava namijenjene nacionalnim vijećima, kao i kontinuiranu suradnju s institucijama države. U okviru istog izlaganja Sarić Lukendić podnio je i kratak izvještaj o radu

Hrvatskog nacionalnog vijeća, oslanjajući se na službeno godišnje izvješće te institucije.

»HNV je u protekloj godini bio aktivan na svim područjima – od obrazovanja i informiranja do zaštite jezičnih i kulturnih prava hrvatske zajednice u Srbiji«, dodao je.

Sjednici Savjeta za nacionalne manjine prisustvovali su ministar informiranja i telekomunikacija **Boris Bratina**, ministar pravde **Nenad Vujić**, predstavnici državnih resora i predstavnici nacionalnih vijeća nacionalnih manjina.

H. R.

Sjednica Savjeta hrvatske Vlade za Hrvate izvan Hrvatske

Četvrta sjednica trećeg saziva Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske održava se od 2. do 5. srpnja u Nacionalnom parku Plitvička jezera.

Kako je objavljeno, tijekom sjednice raspravlja se o brojnim aktualnim temama o odnosima s Hrvatima izvan Hrvatske te o gospodarskoj suradnji, sportu i turizmu, demografiji, povratku i useljavanju te novim perspektivama i ulogama članova Savjeta u odnosima s Hrvatima izvan Hrvatske.

Savjet Vlade Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske savjetodavno je tijelo hrvatske Vlade u kreiranju i provedbi politika, aktivnosti i programa u odnosu na Hrvate izvan granica Hrvatske. Članove Savjeta, pripadnike Hrvata izvan Hrvatske imenuje hrvatska Vlada na prijedlog hrvatskih zajednica iz država iz kojih dolaze. U ovom Savjetu Hrvate u Srbiji predstavljaju **Renata Kuruc**, **Karolina Bašić** i **Tomislav Žigmanov**.

Z. V.

Vidovdanski prosvjed u Beogradu

Između mirnog otpora i sukoba s policijom

Prema procjenama Arhiva javnih skupova na Vidovdanskom prosvjedu u Beogradu bilo je 140.000 ljudi, dok je procjena policije 36.000. Studenti redari na kraju prosvjeda poručili su da pobunu stavljaju u ruke i na volju građana. Ogradili su se od onoga što je slijedilo. A nakon službenog završetka prosvjeda na Slaviji došlo je do sukoba s policijom, nereda u kojima je bilo i povrijeđenih i uhićenih

U subotu, 28. lipnja, stali su vlakovi, ukinuti su redoviti autobusni polasci ka Beogradu, obustavljen je gradski prijevoz u Beogradu, jake policijske snage još u rano poslijepodne bile su raspoređene u glavnom gradu Srbije, a na prilazima Beogradu bila je pojačana kontrola prometa. U Beograd je ipak stigao veliki broj građana kao podrška studentima u blokadi koji su organizirali prosvjed »Vidimo se na Vidovdan«, ali i pristalica vlasti koji su u Pionirskom parku organizirali, kako su nazvali svoj program, književnu večer. Predsjednik **Aleksandar Vučić**, koji je i obišao okupljene u Pionirskom parku, unaprijed je najavio da neće biti ispunjen zahtjev za raspisivanje izvanrednih izbora i zahtjev da se ukloni kamp u Pionirskom parku u kome su studenti »koji žele da uče«.

Između mita, prosvjeda i stvarnosti

Studentski prosvjed na Slaviji počeo je podsjećanjem na 16 žrtava pada nadstrešnice na željezničkom kolodvoru u Novom Sadu, što je i bio povod da studenti počnu blokade fakulteta svih sveučilišta prije skoro devet mjeseci.

Među govornicima bio je i rektor Univerziteta u Beogradu **Vladan Đokić**. Kako je kazao, obrazovanje je kičma društva, a studenti su svojom mirnom i hrabrom pobunom povezali »sve nas u zajedničku misiju da sačuvamo institucije, pravdu i različitost«.

»Promjenu su pokrenuli hrabro, nepokolebljivo, posvećeno. Sveučilište je stalo uz njih, i pobunjeni građani. Pokazali smo da se na nasilje, vrijeđanje i laži odgovara istrajno, dostojanstveno, solidarno i mirno«, kazao je Đokić.

Rekao je da je ponosan što je u akademskoj zajednici koja je u povijesnom trenutku stala uz studente. Proteklih mjeseci, podsjetio je, bili su izloženi privođenjima, uhićenjima, saslušanjima i napadima ali, ipak, kako je kazao, postigli su bar tri nemoguća postignuća.

»Jedinstvo nije iluzija već snaga koja pobjeđuje podjele i manipulacije. Na razne načine pokušali su nas podijeliti, ali nisu uspjeli, odoljeli smo. Znanje i istina su pobijedili. Povjerenje u Sveučilište je vraćeno i nećemo ga prepustiti onima koji bi da ga ponize«, naglasio je rektor.

Govori sveučilišnog profesor **Mire Lompára**, političara s Kosova **Momčila Trajkovića** i sudionika bitke na Košarama bili su patriotski i nacionalni. Lompár je govorio o »srpskom integralizmu«, odnosno o brizi za Srbe u Crnoj Gori, Hrvatskoj, kao i o Republici Srpskoj. Momčilo Trajković naveo je da je odluka Srpskog nacionalnog vijeća Kosova i Metohije da se »Vidovdanski crveni kosovski božur« dodijeli studentima u blokadi jer su njihovi zahtjevi za poštovanje Ustava i funkcioniranje institucija »najiskrenija borba za Kosovo i Metohiju«.

Govori na prosvjedu na Slaviji trajali su do 21 sata, kada je istekao rok koji su studenti dali vlasti da prihvate ultimatum u vezi s raspisivanjem izvanrednih parlamentarnih izbora. Nakon svih obraćanja studenti su objavili da to više nije njihov prosvjed i da ostaju kao građani.

Građani na ulicama

Dio građana i studenata na ulicama su ostali do ranih jutarnjih sati. Bilo je incidenata, intervencije policije koja je probijala blokade, povrijeđenih. Direktor policije **Dragan Vasiljević** kazao je kasno noću 28. lipnja da je više desetaka osoba privedeno i da je povrijeđeno šest policajaca. Nakon toga počela su postavljanja barikada širom Srbije kao čin građanske neposlušnosti. Barikade na cestama postavljaju se spontano, u organizaciji neformalnih zborova građana a na poziv studenata. Blokadam student i građani zahtijevaju da vlast raspiše izvanredne izbore, traže raspuštanje okupljenih u Pionirskom parku i puštanje na slobodu uhićenih u incidentima nakon masovnog studentskog prosvjeda. Prve blokade ulica u Beogradu i drugim gradovima Sr-

bije otpočele su u nedjelju poslijepodne i do zaključenja ovog broja trajale su i dalje. Građani su u večernjim satima blokirali ceste i raskrižja u Beogradu, Novom Sadu, Nišu, Kragujevcu, Gornjem Milanovcu, Čačku, Subotici, Somboru i drugim gradovima. Intervenciju interventnih jedinica policije u opremi za razbijanje demonstracija izbjegavali su tako što su se pomjerali s lokacije i odlazili na drugu blokadu.

Predsjednica Narodne skupštine **Ana Brnabić** izjavila je da su blokade koje se organiziraju po Beogradu pokazatelj nemoći, frustracije i bijesa onih koji u njima sudjeluju, zato što se, kako je istaknula, građani nisu željeli pridružiti njihovom prosvjedu na Vidovdan i nisu željeli ustati protiv svoje države.

Vučić faktor stabilnosti

Izaslanik Europskog parlamenta za Srbiju, hrvatski eurozastupnik iz Socijaldemokratske partije (SDP) **Tonino Picula** izjavio je u ponedjeljak da se vidi evolucija nezadovoljstva znatnog dijela građana Srbije vlašću Aleksandra Vučića, koji oklijeva da raspiše izvanredne parlamentarne izbore, jer osjeća da mu vlast više nije čvrsta.

»Srbija je vjerojatno rekorder, uz Bugarsku, po raspisanim izvanrednim izborima u posljednjih nekoliko godina. Vučić sad oklijeva raspisati izvanredne parlamentarne izbore, jer osjeća da njegova vlast više nije onako čvrsta kao što je bila«, kazao je Picula u emisiji *U mreži Prvog* Hrvatskoga radija.

Picula je komentirao i zašto na prosvjedima u Srbiji nema zastava Europske unije.

»To je 25 godina jednog političkog modela koji nije prevladao onu nacionalnu mitologiju koja je Srbiju i sve oko nje unesrećila, od još tamo 80-ih godina preko ratova 90-ih i svega što se događalo nakon atentata na **Zorana Đinđića**. To je sredina koja proizvodeći nove mitove održava na površini i one stare. Vučićeva Srbija je primjer fasadne demokracije«, ocijenio je Picula.

On je rekao da se dobar dio sudionika prosvjeda ne izjašnjava u korist EU i dodao da će, ako žele doći na vlast, morati svoje bazične pozicije nadograditi odnosom prema nizu mitologija.

Hrvatski eurozastupnik iz Hrvatske demokratske zajednice **Tomislav Sokol** rekao je u istoj emisiji povodom prosvjeda u Srbiji da su »maske pale«, jer se već desetljećima u Srbiji svakoj oporbenoj inicijativi pokušava na silu naći prozapadna, umjerena i građanska dimenzija.

»Poruke s prosvjeda bile su suprotne od toga. Tamo su bili profesori koji su bili u Dverima, studenti koji su zazivali **Miloša Obilića**, kosovske mitove i govorili o 'vaskrsloj Srbiji' nakon nekoliko stoljeća. Ne vidim tu neku razliku u onim bitnim pitanjima, a to je određivanje prema velikosrpskoj politici, prema okolnim zemljama i slično. Ne vidim neku veliku razliku između njih i Vučića«, ocijenio je Sokol.

On je rekao i da Vučić ima podršku dobrog dijela stranih sila jer ga i dalje smatraju faktorom stabilnosti.

Z. V.

Tomislav Žigmanov, potpredsjednik Pokrajinske vlade

Sudjelovanje u vlasti – put za rješavanje izazova

Moje imenovanje rezultat je političkih procesa koji su se odvijali unutar političkog institucionalnog okvira i nije bilo usmjereno protiv bilo koje institucije ili organizacije, bez obzira tko što o tome trućao. Prisustvom u tijelima vlasti učinkovitije se rješavaju izazovi s kojima se Hrvati suočavaju

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** izabran je prošloga tjedna za potpredsjednika Pokrajinske vlade. Izbor u Skupštini AP Vojvodine pratila je burna rasprava i kritike oporbe koji su se jednim dijelom referirali i na krizu u stranci koja traje već više mjeseci. Što su mu zadaci na novoj dužnosti potpredsjednika Pokrajinske vlade i kako vidi razrješnje krize u stranci razgovarali smo s Tomislavom Žigmanovim.

Koje će biti Vaše konkretne dužnosti na dužnosti potpredsjednika Pokrajinske vlade?

Trudit ću se usmjeriti svoju energiju na područja koja se tiču unaprjeđenja ljudskih prava, politika koje omogućuju ostvarenja načela uključivog društva, ravnopravan tretman svih građana, osnaživanje dijaloga svih društvenih subjekata, razvijanje politika u skladu s europskim vrijednostima tolerancije i multikulturalnosti, jačanja međuetničkog povjerenja kao i razvoj mehanizama europske i prekogranične suradnje. Svakako ću nastojati u fokus svog djelovanja staviti i sve ono što podrazumijeva

konkretno unaprjeđenje položaja nacionalnih zajednica u Vojvodini, jer smatram da je to i ljudska i politička obveza. U administrativnom aparatu, kakav je Pokrajinska vlada, svaki resor, svaki akt i svaki prijedlog prolaze kroz mrežu procedura koje su jasne, ali i zahtijevaju suptilno razumijevanje dinamike odnosa unutar sustava. U tom smislu, bit će mi važno stalno komunicirati s resornim tajnicima, s kolegama potpredsjednicima i s predsjednikom Pokrajinske vlade **Majom Gojković**, jer sam svjestan da samo u ozračju dijaloga i međusobne suradnje možemo osigurati rezultate koji su vjerodostojni i društveno legitimni.

Kako je došlo do Vašeg kandidiranja i izbora za potpredsjednika Pokrajinske vlade?

Ono je posljedica ostvarenih rezultata na izborima u koaliciji sa Strankom pravde i pomirenja bošnjačke zajednice s konca 2023. godine, strateške odluke DSHV-a da se sudjeluje u institucijama u kojima se donose odluke iz 2022. godine koja je potvrđena 2024., uvida da se na ovaj način – prisustvom u tijelima vlasti – učinkovitije rješavaju izazovi s kojima se Hrvati suočavaju te nanovo pružene prilike od strane onih koji imaju vlast u AP Vojvodini – Srpske napredne stranke i njenih partnera. Proces kandidiranja nije bio rezultat spontane improvizacije, nego višegodišnjeg, vrlo zahtjevnog puta tijekom kojeg sam nastojao povezivati različite aktere i otvoreno komunicirati o vrijednostima za koje vjerujem da su temeljne: ljudsko dostojanstvo, kulturni i etnički pluralizam i europska perspektiva našega društva. Tijekom razgovora koji su prethodili formalnom prijedlogu moje kandidature bilo je važno procijeniti širi kontekst političkih odnosa, snagu argumenata »za« i »protiv«, kao i očekivanja koja se prirodno vežu uz ovakvu funkciju. Moja je kandidatura potom dobila potporu u okvirima političkog dogovora koji je odražavao, među ostalim, i spoznaju da administracija nije prostor individualnih ambicija, nego aparat koji po-

drazumijeva jasnu hijerarhiju, odgovornost i međusobno uvažavanje. U tom smislu, sâm izbor bio je potvrda jednog šireg konsenzusa u kojem je prepoznata potreba za osobom koja poznaje specifičnosti ljudskih i manjinskih prava, ali i ima kapacitet konstruktivno sudjelovati u kreiranju razvojnih politika na razini Pokrajine.

Skoro je dva sata tijekom rasprave u Skupštini AP Vojvodine oporba upućivala kritike na Vašu kandidaturu, odnosno izbor. Kako komentirate njihove prigovore i argumente?

Svjestan sam da u demokratskom poretку, kakav nastojimo graditi i očuvati, pravo na kritiku i propitivanje legitimnosti odluka predstavlja jedan od temelja političke kulture. Tijekom rasprave koja je prethodila glasanju pažljivo sam slušao sve prigovore i argumente, jer držim da nikada ne treba unaprijed odbacivati niti jedan iskaz nezadovoljstva ili rezerve prema nekoj odluci. Ipak, ostaje činjenica da je dobar dio tih kritika bio motiviran političkom potrebom da se ospori kapacitet većine da predloži i potvrdi kandidata pripadnika hrvatske zajednice, a manje stvarnim propustima u mojoj biografiji ili profesionalnom radu. Znate, u javnom prostoru uvijek postoji opasnost od toga da se pojedinci svedu na stereotipe i da se njihova motivacija prikazuje isključivo kroz prizmu partikularnih interesa. Uvijek ću nastojati biti otvoren za argumentiranu kritiku, jer smatram da me ona može učiniti odgovornijim i boljim, no istodobno neću pristati na to da olako prihvatim konstrukcije čija je svrha diskreditacija. Vjerujem da će moj rad i rezultati koje ću polako, korak po korak, ostvarivati biti najbolji odgovor na sve upitnike i sumnje.

Neki od argumenata protiv Vas zasnivali su se na aktualnoj situaciji u DSHV-u. Kako to tumačite?

Mislim da je razumljivo da politički oponenti koriste svaku okolnost koja može poslužiti za dovođenje u pitanje nečijeg integriteta ili političke pozicije. Situacija u DSHV-u u posljednje vrijeme jest složena i višeslojna, ali to ne znači da se sva individualna odgovornost može automatski poistovjetiti s kolektivnim procesima koji su ponekad turbulentni. Držim da je zdrav znak u svakoj političkoj organizaciji kada se vodi rasprava, kada postoje različiti koncepti razvoja i kada se otvoreno propituje budući smjer. Istodobno, neću dopustiti da se unutarnja preispitivanja instrumentaliziraju kao argument za moju diskvalifikaciju, što je pokrenuto izvana i s velikim resursima, uz nepojamno kršenje statuta i činjenje kaznenih djela. Vjerujem da svatko tko pošteno promatra moj profesionalni i politički put može u njemu prepoznati dosljednost u zalaganju za prava Hrvata u Srbiji i za vrijednosti koje nadilaze uske stranačke interese. To što postoje različita viđenja unutar DSHV-a smatram prirodnim, ali i rješivim kroz dijalog i odgovorno vođenje stranke.

Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća Jasna Vojnić ustvrdila je kako ovo »imenovanje ne proizlazi iz političkog aranžmana s predstavnicima hrvatske zajednice niti je usuglašeno s njezinim institucijama«, te da zbog toga ne djelujete u ime hrvatske zajednice. Kako to tumačite?

Imam puno uvažavanje za institucije hrvatske zajednice i za njihovu legitimnu ulogu u oblikovanju kulturne i obrazovne politike. Istodobno, držim da bi bilo pogrešno moju političku aktivnost svesti isključivo na neformalne aranžmane i konzultacije na ulici, jer djelovanje svakog pojedinca u području politike podrazumijeva, osim osobne odgovornosti i navezanosti o širem društvenom kontekstu, primjereno djelovanje unutar političkih institucija. Moje imenovanje rezultat je političkih procesa koji su odvijani unutar političkog institucionalnog okvira i nije bilo usmjereno protiv bilo koje institucije ili organizacije, bez obzira tko što o tome trčao. Moja osobna i politička uvjerenja ostaju ista: da je odgovornost prema interesima Hrvata u Srbiji, ali i prema načelima demokratske participacije i međunacionalne suradnje, šira od trenutnih nesuglasja i da zahtijeva strpljiv, dugoročan rad.

Kako aktualna situacija u DSHV-u utječe na samu stranku i zastupanje političkih ciljeva stranke i interesa Hrvata u Srbiji?

Svakom političkom subjektu događa se trenutak kada se suoči s pitanjem redefiniranja prioriteta, unutarnje kohezije i kapaciteta za zastupanje onih zbog kojih je uopće osnovan. DSHV prolazi kroz razdoblje koje je, bez sumnje, zahtjevno i puno emocija, ali istodobno smatram da takva preispitivanja mogu imati i regenerativni učinak. Ponekad je nužno otvoreno artikulirati razlike i suočiti se s dilemom kako nastaviti dalje, ne kako bi se urušili temelji kao što se nedavno htjelo, nego kako bi se provjerilo koliko su ti temelji čvrsti. Moja je nada i nastojanje da će ovo razdoblje u konačnici rezultirati većim stupnjem transparentnosti, jasnijom vizijom budućnosti i širim uključivanjem članstva u procese odlučivanja na formalno primjeren način. Vjerujem da će upravo odgovoran dijalog, a ne sukobi i podjele, biti put kojim će DSHV osigurati kontinuitet zastupanja interesa Hrvata u Srbiji i zadržati vjerodostojnost pred svojim biračima i institucijama.

Kako će se dalje odvijati procesi u stranci prema Vašim predviđanjima, što su planovi i kako i kada očekujete da se ova kriza razriješi?

Nitko tko je dovoljno iskren neće tvrditi da može precizno predvidjeti razvoj političkih procesa, jer oni po svojoj prirodi znaju izmicati linearnim i jednoznačnim rješenjima. Ipak, uvjeren sam da će se kroz otvoren razgovor, kroz propitivanje naših dosadašnjih odluka i kroz spremnost da se sagledaju šire posljedice unutarnjih prijedora, doći do izlaza iz ovog kriznog razdoblja na način kako to nalažu normativni dokumenti DSHV-a. Planovi koje vidim pred sobom uključuju postupnu konsolidaciju stranačkih tijela, jasnije definiranje strateških ciljeva i obnovu povjerenja među članovima i simpatizerima, uz završetak pokrenutih stegovnih postupaka. Smatram da će vrijeme pokazati kada će se proces razrješenja zaočručiti, ali moja je osobna ambicija da to bude u doglednom periodu. Trudit ću se, koliko budem mogao, biti glas razuma i odgovornosti u tim procesima i pokazati da i u kriznim vremenima postoji prostor za političku zrelost i konstruktivnost.

Jasminka Dulić

Forum FUEN-a u Novom Sadu

Manjine – mostovi prekogranične suradnje

» **P**rekogranična suradnja s naglaskom na ekonomski doprinos manjina u prekograničnim regijama« bila je središnja tema dvodnevnog foruma (27. i 28. lipnja) Federalne unije europskih narodnosti (FUEN) koji je održan u Novom Sadu. Bio je ovo prvi FUEN-ov forum koji je organiziran izvan granica Europske unije, a domaćini su bili Skupština AP Vojvodine i Savez voJVodanskih Mađara.

Forum je u Novom Sadu okupio stručnjake i predstavnike manjinskih zajednica iz različitih država Europe. Kako je istaknuto, manjine doprinose gospodarskom i društvenom razvoju regija u Europskoj uniji. U prekogra-

ničnim regijama često služe kao most između zemalja, poboljšavajući trgovinu i kulturne veze. To pridonosi boljoj uspostavi kontakata, a posljedično i financijskim ulaganjima te kreiranju zajedničkog tržišta rada. Neke od tzv. manjinskih regija su među najbogatijima u Europi – južni Tirol, s najvećim BDP-om po glavi stanovnika u Italiji, ili Baskija i Navara, najbogatije regije u Španjolskoj.

EU integracije i sport

Na forumu je bilo riječi i o ulozi manjinskih zajednica u procesu pristupanja EU te sportu kao prostoru za prekograničnu suradnju manjinskih zajednica. Kako je ovom prigodom poručeno, ako neka zemlja ne može dostojanstveno tretirati vlastite manjine, još nije spremna za punopravno članstvo u EU. Ali tamo gdje povjerenje, partnerstvo i politička zastupljenost funkcioniraju, manjine mogu biti motori europskih integracija.

U panelu posvećenom sportu i suradnji govorio je i međunarodni tajnik i član Vijeća Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Darko Baštovanović**. On je ukazao na to da sport za Hrvate u Srbiji ne nosi samo socijal-

nu, već i političku vrijednost. Prema njegovim riječima, kroz različite oblike suradnje s organizacijama iz Hrvatske – uključujući sportske kampove, turnire, razmjene mladih, infrastrukturne projekte i edukativne programe, ali isto tako i različite susrete sa sportskim asocijacijama Srba – stvara se dinamičan okvir u kojem se artikulira pripadnost. U svojem izlaganju posebno se osvrnuo i na djelovanje Nogometne reprezentacije Hrvata u Vojvodini.

U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća na forumu su sudjelovali **Marin Piuković** i **Ninoslav Radak**.

»Važno je da smo prisutni na ovakvim događajima koji okupljaju donositelje odluka na svim razinama vlasti, pa i u tijelima EU. To je prilika da sudionici Forumu iz prve ruke, izravno od nas, čuju o stanju i prilikama u kojima se nalazi hrvatski narod koji živi u Srbiji. Također, uvijek je korisno imati i sastanke na marginama ovakvih skupova, gdje se može pristupiti ključnim osobama i komentirati određene teme«, izjavio je Piuković, a objavio je HNV.

Multikulturalnost kao prednost

FUEN je najveća krovna europska organizacija nacionalnih manjina i okuplja 110 organizacija iz 36 država. U Srbiji, među ostalim, njezini su članovi DSHV i SVM.

Zastupnik u Europskom parlamentu i predsjednik FUEN-a **Vincze Loránt** naglasio je da je ovo prvi put da se jedan od najznačajnijih događaja FUEN-a održava izvan teritorija EU.

»Željeli smo pokazati da je i izvan granica EU moguće ostvariti uspješnu suradnju i očuvati kulturni identitet nacionalnih zajednica. Vojvodina je jedan od najboljih primjera takve prakse«, rekao je Loránt.

Predsjednik Skupštine AP Vojvodine **Juhász Bálint** istaknuo je da je AP Vojvodina ponosni domaćin ove konferencije kao i da predstavlja dobar primjer multikulturalnosti i institucionalne potpore manjinama. On je kazao da su autentične nacionalne zajednice ključni činitelj u očuvanju europske raznolikosti i regionalnog razvoja.

»Vojvodina je dokaz da nacionalne zajednice ne samo da mogu uspješno očuvati svoj identitet, već i aktivno pridonijeti razvoju društva u cjelini, kao i da multikulturalnost nije izazov već prednost«, rekao je Juhász.

Prisutne goste i sudionike pozdravili su i ministar bez portfelja zadužen za područje pomirenja, regionalne suradnje i društvene stabilnosti **Usame Zukorlić**, gradonačelnik Novog Sada **Žarko Mićin**, predstavnik Delegacije EU u Srbiji **Richard Máša** i članica Komiteta za vanjsku politiku i ljudska prava (AFET) Europskog parlamenta **Željana Zovko**.

D. B. P. / Foto: FUEN

DSHV uputio kritiku, Ministarstvo reagiralo

Tko može predstavljati HNV?

DSHV: Sarić Lukendić nije legitimno izabran niti je bilo kakav mandat dobio od bilo koga * Ministarstvo: Nedopustivo je komentirati. Sve je bilo po poslovniku

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini izrazio je zabrinutost što je Hrvatsko nacionalno vijeće – a zatim i Koordinaciju nacionalnomanjinskih vijeća na sjednici Savjeta za nacionalne manjine, održanoj 25. lipnja u Beogradu, kojom je predsjedao predsjednik Vlade Srbije **Đuro Macut** – predstavljao **Dar-ko Sarić Lukendić**. U priopćenju od 30. lipnja koje je objavljeno na Facebook stranici DSHV-a navodi se kako je Sarić Lukendić nazočio kao »koordinator HNV-a«, što je »nepostojeća dužnost unutar strukture HNV-a, koja je usto dobila nelegalno ovlaštenje«.

DSHV dalje navodi da je predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** »dopustila da umjesto nje HNV i Koordinaciju predstavlja osoba bez ikakvog legitimiteta«, te je na taj način pokazala »da joj je važnije održavanje drugih preuzetih pozicija i mehanizama moći, nego stvarna zaštita prava i interesa hrvatske zajednice pred mjerodavnim tijelima Republike Srbije«.

DSHV posebno brine, navodi se na koncu »i izostanak bilo kakve reakcije dopredsjednice DSHV-a **Ankice Jukić-Mandić**, ujedno i šefice kabineta ministra«, koja je »svojom šutnjom nedvojbeno stala na stranu nedopustive i u dosadašnjoj povijesti neviđene degradacije HNV-a«.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog istoga dana reagiralo je priopćenjem koje je objavilo na svojoj službenoj internetskoj stranici. Ministarstvo je ocijenilo »nedopustivim« navode iznijete u priopćenju DSHV-a. Navodi se kako je predsjednica HNV-a i predsjedavajuća Koordinacije nacionalnih vijeća Jasna Vojnić bila spriječena nazočiti sjednici Savjeta zbog službenog puta te je poslala ispriku svim članovima Savjeta te da je sjednici prisustvovao uz pismeno ovlaštenje predsjednice Vijeća Darko Sarić Lukendić.

Navodi se i kako je sjednica održana u skladu s odredbama Poslovnika o radu Savjeta, te tako »DSHV nema prava relativizirati funkciju predstavnika HNV-a i njegovu ulogu na sjednici Savjeta«. Također se navodi i da je nedopustivo komentirati nadležnost šefice kabineta Ministarstva Ankice Jukić-Mandić.

»Ministarstvo inzistira da ubuduće DSHV svoja unutar-nja pitanja rješava u skladu sa svojim statutom unutar same stranke, kako se ne bi stvarala nepotrebna pometnja u jasno razgraničenim državnim i političkim funkcijama, te javnost dovodila u zabludu«, navodi se u priopćenju Ministarstva.

Istoga dana, navečer, DSHV je novim priopćenjem na svojoj Facebook stranici reagirao na priopćenje Ministarstva u kojemu se ističe kako DSHV ima »ne samo pravo

već i obvezu komentirati događaje koji se odnose na položaj hrvatske nacionalne manjine u Srbiji, kao i odnose i tendencije unutar same zajednice« kao i da je kritika bila usmjerena prema nepravilnostima unutar samog HNV-a, a ne prema Ministarstvu jer predsjednica HNV-a nije nazočila sjednici Savjeta, niti je poslala dopredsjednika HNV-a ili predsjednika Izvršnog odbora Vijeća već je poslala »osobu bez bilo kakve legitimnosti i ovlaštenja od hrvatskoga naroda«. Kako se dalje navodi, Sarić Lukendić »nije bio izabran na bilo kakvim izborima od hrvatskog naroda – nije elektor, nije vijećnik, nije uposlen u HNV-u, niti ima ikakvu legitimaciju za predstavljanje hrvatske zajednice, posebice na ovako važnim događajima«, navodi se u priopćenju DSHV-a.

H. R.

Gordana Čomić, političarka

Dijalog je nezamjenjiv svakoj manjini

*Propaganda o nepartijskom pluralizmu umjesto stranačkog aktivizma je svima donijela samo štete, a izbornom procesu oduzela neophodne vještine pune kontrole * Ne može bez političke artikulacije, bez političke identifikacije i bez jasnih uvjerenja koje su ZA nešto, a ne PROTIV nečega ili nekoga * Prije ili kasnije morat će organizirana manjina tražiti dijalog s unaprijed utvrđenom agendom, a do tada će se samo gubiti vrijeme na razna politikantska saopćavanja po tabloidnim medijima i na ogovaranje problema umjesto na njihovo rješavanje*

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog u Srbiji je postojalo od 2008. do 2012. kada se spojilo s Ministarstvom državne uprave i lokalne samouprave te kao samostalno nije postojalo. Ponovo je uspostavljeno u okviru druge vlade **Ane Brnabić** 2020. i **Gordana Čomić** je bila prva ministrica na njegovom čelu. Dužnost je obnašala dvije godine.

U javnosti je bila najzapaženija kao odlučna potpredsjednica Narodne skupštine, kao zagovarateljica većeg sudjelovanja žena u politici, a danas kao rijetka političarka, koja je praktično cijelu političku karijeru gradila

u Demokratskoj stranci, a koja se protivi taktici bojkota, popularnoj u oporbi već dulje vrijeme, i zagovara nužnost dijaloga upravo s onima s kojima se najviše ne slažemo.

»Strategijski, po ishodima, očita je greška vezana uz bojkot, prihvaćanje 'nepartijskog pluralizma', stav 'e, nemoj da se mi političari vidimo'; nesporazum, banalan, ali dubok, da se mogu bez lokalnih organizacija, terenskog rada i jasne ideološke i političke poruke provoditi ikakve društvene promjene«, kaže sugovornica.

► **Aktualno je javno čitanje prijedloga Zakona o jedinstvenom popisu birača u Narodnoj skupštini.**

Kakve se promjene spremaju? Hoće li to riješiti probleme s popisom birača?

Dopune zakona o Jedinostvenom biračkom spisku (JBS) pripremljene su u suradnji s ODIHR-om i Europskom unijom jer je prihvaćena kritika civilnog društva da je JBS Srbije neuređen, neažuriran, netočan, manipuliran, jer institucije nadležne za JBS neće, ne žele, ne umiju obavljati posao iz svoje nadležnosti, pa je prihvaćena ideja o formiranju ad hoc Komisije koja će to htjeti, željeti, umjeti, moći, pa će za devet mjeseci JBS biti i točan i ažuriran. Nemam takvu procjenu i mislim da prijedlog dopuna nije dovoljno dobro promišljen sa stanovišta biračkog prava kao ljudskog prava, a pogotovo smatram pogrešnim da se nigdje ne spominju nacionalne manjine i posebni JBS za izbore za nacionalna vijeća. Treba nam širokog i temeljnog javnog dijaloga o ovim dopunama.

► Po Vašem mišljenju jesu li danas izborni uvjeti bolji ili gori u odnosu na ranije izborne cikluse?

Bolji su po normativi, praksi i rješenjima koja su nedostajala u raznim izbornim ciklusima, a izgledaju lošije zbog političkog konteksta u kojem kao da se ispostavila zanatska vještina političkih stranaka da kontroliraju izborni proces, što zbog pasivizacije lokalnih organizacija uslijed odluka o bojkotu, što zbog uspjele kampanje protiv oporbenih političkih stranaka čiji je ishod nedopustivo mala podrška i nedostatak jasne slike o alternativni. Propaganda o nepartijskom pluralizmu umjesto stranačkog aktivizma je svima donijela samo štete, a izbornom procesu oduzela neophodne vještine pune kontrole.

► Što su vladajuće stranke učinile i što bi još trebale učiniti da se izborni uvjeti unaprijede i budu prihvatljivi za sve?

Pun medijski pluralizam umjesto pluralizma propagandi koji je sada opći – imate mahom medijsku scenu koja je tabloidno vulgarna, smatra se podrškom vladajuće koalicije i medijsku scenu koja je tabloidno samozvano »nobles«, smatra se moralnom vertikalom protiv vlasti i kao moralno superiorna, a obje su samo štetne. Uz raširen prijezir prema dijalogu raznih aktera, najviše su oštećeni građani jer ostaju bez informacija, čak i kada se mediji potrudu zanatski adekvatno i profesionalno tu informaciju podijeliti. Pluralizam propagandi i podjele na »naše« i »njihove« je svima miliji, pa je onda ishod da ima zajedničke štete i za izborni proces.

► Vi niste pristalica bojkota, neprihvatanja dijaloga. Zašto se oporba uporno, da tako kažemo, vrti u istom začaranom krugu bojkota izbora, prosvjeda, neprihvatanja izbornih rezultata? U čemu griješi oporba?

Strategijski, po ishodima, očigledna je greška vezana uz bojkot, prihvaćanje »nepartijskog pluralizma«, stavu »e, nemoj da se mi političari vidimo«, nespornost, banalan, ali dubok, da se mogu bez lokalnih organizacija, terenskog rada i jasne ideološke i političke poruke provoditi ikakve društvene promjene. Ne može bez političke artikulacije, bez političke identifikacije i bez jasnih uvjerenja koje su ZA nešto, a ne PROTIV nečega ili nekoga. Dodatnu štetu napravile su poruke studentskog pokreta o

»ograđivanju od oporbe«, čime su pokazali kako nemaju pojma da su svi ti ljudi na ulicama aktivisti, birači, privrženi oporbenim strankama, pa su oni svojim nepartijskim pluralizmom u suštini »smijenili oporbu«, a da pri tome nisu smanjili podršku koju ima vladajuća koalicija, niti su zamijenili oporbu, jer i njima nedostaju lokalne organizacije, terenski rad i politička identifikacija. Pred oporbom je do sljedećih izbora važan i naporan rad na popravljanju strategija i političkoj artikulaciji.

► Pratite li rad Narodne skupštine? Budući da ste dugo godina bili potpresjednica Skupštine, kako ocjenjujete danas situaciju u Narodnoj skupštini? Ima li pomaka kako bi se očekivalo, ili sudeći po skorajšnjim događanjima ima i nazadovanja?

Ima više prostora rezerviranog za dijalog koji se na žalost – neće. A kad organizirana manjina napravi agendu dijaloga, fokusiranu na ostvarive ciljeve, taj prostor bi bio potpuno i osvojen i iskorišten. Kao i alati kao što su sjednice s aktualnom temom, plenarne sjednice o EU izvještajima, javna slušanja, aktivan odborski rad,... svi ti alati se ne koriste ni dovoljno, a neki uopće. Taktike bojkota, verbalnog nasilja, predstava za par minuta na YouTubeu, tko god da ih smišlja, za skupštinski rad su uvijek s negativnim ishodom po aktere. Ljudi ne vole to gledati, oni žele svoje predstavnike u pristojnoj, jasnoj, artikuliranoj političkoj i institucionalnoj borbi kojom se bave interesima građana, a ne jedni drugima.

► Vi tvrdite kako je glavni problem u Srbiji što nema međustranačkog dijaloga. Zašto je to tako i kako se to može razriješiti?

Zato što neće dijalog. Zato što su prihvatili deluziju da kad prezireš dijalog s »onim drugim«, onda će taj drugi nekom magijom prestati biti akter. Malko je to sve djetinjasto, al' pravo je i na izbor da se ne želi i prezire dijalog, a on je jedini alat demokracije, jedini alat procedura, a procedura je kultura. I prije ili kasnije morat će organizirana manjina tražiti dijalog s unaprijed utvrđenom agendom, a do tada će se samo gubiti vrijeme na razna politikantska saopćavanja po tabloidnim medijima i na ogovaranje problema, umjesto na njihovo rješavanje.

► Također, zalažete se za dijalog u društvu na svim nivoima i sektorima, a što oporba i dio javnosti uglavnom odbacuju kao opciju. Zašto nema dijaloga? Kako ga započeti?

Strateški, dijalog je nezamjenjiv svakoj manjini i ona mora ispostaviti svoju agendu, da se u institucionalnom prostoru bavi temama dijaloga, a ne ljudima; da raznim koalicijama ciljno organiziranim za dijalog dokaže kako može polagati testove o tome ima li demokratski kapacitet, da se stvarno uspostavi kao alternativa. Od vikanja »mi smo super, oni su bez veze!« nikakvog dobrog ishoda ne može biti, niti će to imalo smanjiti podršku većini.

► Po Vašem mišljenju što su donijeli studentski prosvjedi i blokade sveučilišta?

Nepartijski pluralizam i elemente i tehnike »mobilizacije masa«, a bez političke artikulacije, jasnog cilja i političkog identiteta, što je uz ograđivanje od oporbe i opća mjesta o »novom dobu« nedovoljno za društvene promjene. Do-

bra energija koju su sobom nosili, bezrazložna ljubaznost kojom su se ophodili s ljudima oštećena je odlukama o zabranama zastava EU na prosvjedima i svojevrsnim ostrakizmom za sve one koji su imali pitanja, sasvim logična za politiku nade koju je pokret sobom nosio. Na njima je da odluče o svojim budućim akcijama, na nama svima drugima je da i dalje imamo pitanja o ciljevima pokreta.

► **Mogu li studenti i studentski pokret, koji još uvijek nema svoju artikuliranu ideologiju i politički program, nešto promijeniti u Srbiji?**

Trenutno je to vrlo malo vjerovatno. Istraživanja jasno pokazuju da podrška vladajućoj koaliciji nije smanjena, a podrška nepartijskom pluralizmu studentskog pokreta nije uvećana. To su ishodi i svatko tko želi sudjelovati u društvenim promjenama mora prilagođavati taktike svojih strategija dokazivim i lako provjerljivim ishodima dosadašnjih taktika.

► **Tko može donijeti promjene?**

Jasno profilirane i na cijelom teritoriju Srbije lokalno organizirane političke stranke koje se ne skrivaju i ne stide svojih proeuropskih opredjeljenja, njeguju zanat neprekidne komunikacije sa svojom podrškom i imaju 20.000 ljudi obučenih vještinama kontrole izbora. I uz to, najvažnije: traže dijalog, imaju agendu takvog dijaloga, traže ga u institucijama, u medijima, sa strukom, na ulici... zagovaraju kulturu javnog dijaloga dijeleći jasne informacije o temama koje muče ljude i dokazivo uvažavajući sve svoje sugovornike koje inače ne podnose. Dijalog je ključni alat uspješne artikulacije politike nade, a samo takva politika donosi promjene.

► **Kako ocjenjujete efekte postojanja i rada Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, s obzirom na to da ste bili ministrica u ovom ministarstvu?**

Važno Ministarstvo koje je odgovorilo raznim izazovima i temama kulture ljudskih prava. Iskreno želim uspjeh svakom tko ga vodi i nosi odgovornost za taj ključni element uljuđenog društva u kakvom želimo živjeti, društvo s kulturom ljudskih i manjinskih prava i rezerviranim prostorom za društveni dijalog o bilo ko-

joj temi, s bilo kojim akterima. Nije ga lako voditi, ali da je lakše ne bi zapalo nas, privržene modernizaciji i društvenim promjenama.

► **Što samo Ministarstvo može učiniti na unaprijeđenju ljudskih i manjinskih prava, u smislu je li samo postojanje i rad Ministarstva dovoljno? Koji su još akteri nužni i kako bi se stvari mijenjale na bolje u ovome segmentu politike i društvenih odnosa?**

Dijalog koji obuhvaća i druge aktere koji se samo djelomično i ponekad bave i ljudskim i manjinskim pravima, od financiranja, preko analiza zadovoljstva i neposred-

nih korisnika i drugih društvenih grupa, sve do stalnog, unaprijeđenog društvenog dijaloga kojim bi na recimo mjesečnom nivou angažirali razne društvene aktore o temama važnim za manjinska prava. Također, dijalog o ulozi nacionalnih vijeća, analizi zakonodavstva, mjerenju stupnja informiranja većinske zajednice o kvaliteti života manjinskih zajednica. Dijalog i samo dijalog organizirane manjine i bilo kakve većine.

► **U Vašem mandatu akcent je bio, osim na manjinskim pravima, i na društvenom dijalogu, dok je za vrijeme prethodnog ministra i danas, čini se akcent na manjinskim pravima. Može li jedno ministarstvo, i kako, utjecati na to da se dijalog u društvu pokrene?**

Mora učiniti sve što umije da se dijalog pokrene, održi i unaprijedi. To je najeuropskije što može uraditi bilo tko na čelu ministarstva, koliko god prepreka i banalnih nesporazuma bilo, koliko god pesimizma o svrsi dijaloga bilo, koliko god nedostatka znanja i vještina o dijalogu bilo među raznim akterima, čak i onima koji u svojim misijama kao civilni sektor imaju izgradnju dijaloga, ali nemaju i u djelima, ponekad. Uz strpljivost i bezrazložnu ljubaznost prema svima možemo i mi uraditi za trajni dijalog sve što su druge europske zemlje uradile prije nas. Nema odustajanja!

► **Skoro cijeli život ste bili u politici i na visokim političkim dužnostima. Hoćete li se aktivno uključiti na nekim budućim izborima? Biste li opet prihvatili neku visoku dužnost u aktualnoj Vladi ili nekoj budućoj u kojoj SNS ima većinu?**

To pitanje o sudjelovanju u izvršnoj vlasti nije za mene, kao što nije bilo ni 2020., kada su predsjednik Republike i predsjednica Vlade odlučili o formiranju Ministarstva. A sudjelovanje na izborima jest pitanje za mene i odgovor je – ne. Nema političke organizacije kojoj bi trebao moj aktivizam i moja uvjerenja, niti mi se čini izglednim da će je u skorije vrijeme biti. Ideje koje sam dijelila u svojoj stranci, iz koje sam zakonito i statutarano brisana iz članstva 2020., su pobijedile sve druge ideje, ljudi su nestali, propali, ali ideje su pobijedile. To je jedino što se u politici stvarno računa, prihvatila ih je i vladajuća koalicija, europske integracije i modernizacija društva, dijalog s Prištinom, kultura ljudskih i manjinskih i ženskih prava, regionalna suradnja i izgradnja povjerenja u našoj regiji, prava i slobode ljudi ostvarivane kako su u Ustavu zapisane, odgovornost, javna i osobna, dijalog institucionalni, javni, stručni, medijski, politički, ... dijalog svuda, svako-ga dana na svakom mjestu.

► **Kako vidite fokusiranost oporbenih stranaka i javnosti na lik i djelo predsjednika Aleksandra Vučića i njegovo »rušenje«? Što je donijela i što može donijeti takva taktika?**

O tome je Sun Tzu u svojim čuvenim *Strategemama* i knjizi *Umijeće ratovanja* prije tisuću godina rekao »imaš li lanac oko sebe, nikad ne udaraš po najjačoj karici, no tražiš najslabijuk«, ali ovdje se na naopak način prihvatilo upravo to. Samo »napad« na najjaču kariku. Oko

Fizičarka i političarka

Gordana Čomić, po obrazovanju diplomirana fizičarka, aktivno se bavila politikom od početka devedesetih godina kao članica i dužnosnica Demokratske stranke, a političku karijeru završila je na mjestu prve ministrice obnovljenog Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog 2020. do 2022. godine, u Vladi Ane Brnabić.

Političku karijeru započela je u Novom Sadu, nastavila u AP Vojvodini i zaokružila na nacionalnoj razini u republičkoj skupštini i Vladi.

Tijekom devedesetih je bila članica Gradskog odbora DS-a Novi Sad (1992.), glasnogovornica Gradskog odbora i Pokrajinskog odbora DS-a za Vojvodinu, a u Skupštini AP Vojvodine je bila zastupnica u više mandata i potpredsjednica Skupštine APV. Obavljala je brojne dužnosti u stranci – bila je predsjednica Forumu žena DS-a, članica Predsjedništva, generalna tajnica, potpredsjednica i zamjenica predsjednika DS-a.

Od 2000. do 2020. bila je zastupnica u Narodnoj skupštini Srbije, u kojoj je bila i potpredsjednica u više saziva.

Početak 2020. godine prekršila je bojkot parlamenta proglašen od DS-a i ostalih oporbenih stranaka i sudjelovala na izborima na listi Ujedinjene demokrate, zbog čega je izbačena iz DS-a. U Vladi Ane Brnabić je nakon izbora 2020. postala ministricom za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog.

1.600.000 ljudi u Srbiji ne podnosi predsjednika Republike i on to zna, jer da ne zna, ne bi ni bio predsjednik, a jeste, pa su ishodi takve strategije bez željenog smanjivanja podrške njemu. Ali se od te taktike očito ne odustaje, na čemu im je predsjednik Republike mislim zahvalan, mada im to neće saopćiti, naravno. Al', svatko ima prava na izbor i taktika i strategija, nitko se nema pravo oglašiti o mjerenja efekata vlastitih taktika jer onda samo jede i svoje i tuđe vrijeme, a vrijeme je neobnovljiv resurs, najdragocijeniji koji je ljudima na raspolaganju.

Poljoprivrednici između žetve i tržišta

Zlatno zrno pod pritiskom burzi i dugovanja

»Za sada potencijalni nedostatak kukuruza jedino je utjecao na to da se cijena pšenice, bez obzira na prinose, podigne od onih početnih 16 dinara na oko 20 dinara za proizvođače« navodi Jeca Ilić * »Što se tiče kvalitete pšenice, kiša je ove godine odigrala najveću ulogu«, rekao je Miroslav Matković

Nakon što je ovogodišnja žetva ječma na području Vojvodine donijela solidne rezultate, pozornost javnosti i agrarnog sektora preusmjerena je na pšenicu – najzastupljenije strno žito u regiji. Žetva pšenice trenutačno je u punom zamahu, a prvi podaci s terena pokazuju da su prinosi uglavnom u skladu s višegodišnjim prosjecima, uz određene oscilacije uvjetovane stanjem tla, sortimentom i količinom oborina tijekom proljeća. Kako bismo stekli uvid u trenutačno stanje na terenu, razgovarali smo s ljudima čije višegodišnje iskustvo u poljoprivredi i očekivanja koja su nam predložili oslikavaju širu sliku realnosti u kojoj se nalaze domaći proizvođači: s jedne strane, uspješno privode kraju zahtjevnju sezonu, a s druge – suočeni su s neizvjesnošću u pogledu tržišta, skladištenja i naplate uloženog truda.

Somborski atar

Ovogodišnji prinos pšenice u somborskom ataru, prema riječima generalnog direktora kompanije *Meteor Commerce* mr. **Jece Ilića**, kreće se između 4 i 4,8 tona po katastarskom jutru. I kvaliteta je, dodaje, na višegodišnjoj prosječnoj razini. Hektolitarska masa kreće se oko 78 kilograma, dok je razina proteina oko 11,5 do 12, što više pogoduje stočnoj uporabi pšenice od one za mlinarsku proizvodnju.

»Sombor i zapadna Bačka su negdje na oko 50% žetve što

se tiče samog tempa, a vremenske prilike su pogodnije ovih nekoliko dana u odnosu na visoke prošlotjedne temperature. U ovom stadiju temperature svakako ne mogu utjecati na kvalitetu ili prinos pšenice, već je mnogo teže kombajnirati zbog visokih temperatura. Očekujemo kako će se završetkom ovog tjedna doći skoro do 95% do kraja žetve. Nadamo se kako ćemo završetkom ove žetve doći do prosječnog rezultata od 4,5 tona po jutru pšenice.

U našem ataru kasnije su se sorte pokazale bolje, tj. daju veće prinose. U pitanju je vjerojatno tip zemljišta i duži vegetacijski period za te sorte«, rekao je Jeca Ilić.

Govoreći o tržišnim kretanjima, Ilić ističe kako su upravo nepovoljna predviđanja u vezi s ovogodišnjim rodnom kukuruza dovela do rasta cijene pšenice.

»Za sada potencijalni nedostatak kukuruza jedino je utjecao na to da se cijena pšenice, bez obzira na prinose, podigne od onih početnih 16 dinara na oko 20 dinara za proizvođače, a za pravne osobe na 20 dinara, plus PDV. Tendencija je takva da će ova cijena trajati tijekom žetve, po završetku će vjerojatno doći do perioda stagnacije, možda i blagog pada. Poslije 15. kolovoza kada se definitivno bude vidjelo kako će biti problem s najznačajnijom kulturom, tj. kukuruzom, vjerojatno će pšenica ponovno dobiti više na cijeni, kao što se dogodilo i s ječmom koji se danas prodaje između 19,5 i 20 dinara«, govori nam Jeca Ilić.

Na temelju stanja usjeva na dan procjene 23. svibnja, očekuje se da će se ove godine u Srbiji proizvesti 3,6 milijuna tona pšenice, što je 24,3 posto više nego što je proizvedeno 2024. godine, objavio je Republički zavod za statistiku. Ove godine u Srbiji je zasijano 600.000 hektara pšenice. Očekuje se smanjenje proizvodnje malina za 12,2 posto u odnosu na prošlu godinu, a trešanja za 42,3 posto.

U usporedbi s prethodnom godinom, prema stanju na dan procjene, tj. 23. svibnja, u ovogodišnjoj proljetnoj sjetvi posijano je manje kukuruza za 2,7 posto, šećerne repe za 26,6 posto, suncokreta za 2,5 posto i soje za 5,8 posto.

U usporedbi s desetogodišnjim prosjekom, 2015. – 2024., proizvodnja pšenice veća je za 25 posto, dok je suncokreta više za 9,3 posto, a kukuruza manje za 1,6 posto, šećerne repe za 21,1 posto i soje za 3,2 posto.

Rekao je kako očekuje da će poljoprivrednici, kao i prošle godine, oko 50% pšenice istrgovati odmah, a 50% ostavili na lageru. Kaže kako je prije svega s jedne strane to uvjetovano obvezama proizvođača kako bi došli do prvog značajnijeg priljeva novca u sezoni. S druge strane, cijena od 20 dinara s dobrim prinosima, uz sve probleme poput visokih troškova drugih izdataka, ipak je postignuta neka isplativost prodaje.

»Bez obzira na sve, postoji i strah od toga da ta cijena neće naglo i brzo ići prema gore, jer cijene na inozemnim burzama nisu više od ovih. Ne možemo govoriti kako je sve to isto, budući da su uvjeti subvencioniranja potpuno drugačiji na drugim tržištima. U suštini, za inozemne proizvođače je ta cijena mnogo povoljnija nego za naše poljoprivrednike. Sve to nama ne daje prostor za veliki optimizam u smislu brzog rasta cijene pšenice«, kaže sugovornik.

Subotički atar

Miroslav Matković, poljoprivrednik iz Subotice, kaže kako je žetva u subotičkom ataru u punom jeku, te da očekuje umanjeње gužve na cestama za nekoliko dana, iako će sama žetva trajati bar još desetak dana. Navodi kako je trenutačna situacija glede prinosa pšenice negdje u prosjeku između šest do osam tona po hektaru, ovisno o stanju zemljišta, sorte, a pogotovo od količine dobivenih padalina tijekom proljeća.

»Što se tiče kvalitete zrna, na prvi pogled izgleda dosta 'šturavo' jer je prekinuta vegetacija, ali kada se ode na predaju, parametri pokazuju drugačije. Hektolitar je, kako sam čuo i od ostalih, oko 80, a proteini ovise od sorte pšenice i kreću se od 9,5 do 11. Visoka razina proteina je karakteristična za druge sorte žita koje ljudi ovdje mnogo

manje siju, uglavnom je kod nas stočna pšenica. Što se tiče kvalitete pšenice, kiša je ove godine odigrala najveću ulogu. Na primjer, proljetos je u nekim dijelovima grada palo i do 100 litara kiše, dok su drugi dobili oko 30 litara. Samim tim, parcele koje su dobile manje kiše imaju slabiju kvalitetu zrna i manje prinose po hektaru. Svakako, treba uzeti u obzir i samu kondiciju u kojoj se zemlja nalazi, jesu li ljudi gnojili i održavali, jer ipak su teške godine iza nas«, kaže Matković.

Kada je u pitanju skladištenje pšenice, ovaj subotički poljoprivrednik kaže kako je dio poljoprivrednika unaprijed ugovorio cijene, a postoji i dio onih koji su zaduženi, odmah po isporuci robe automatski im se umanjuje dugovanje, a s onom razlikom koja ostaje ne znaju što uraditi.

»Neki će se kockati i čekati bolju cijenu, mora se uzeti u obzir i lager koji nije besplatan. Jedino oni koji imaju svoje skladišne kapacitete mogu ostaviti bez nadoknade, ali ni to ne garantira porast cijene. Prije nekoliko godina tražili smo od trgovaca da se sačeka stabilizacija cijena robe kako bi se poljoprivrednici razdužili, ali nikada nam to nije uspjelo. Predlagali smo to i Ministarstvu poljoprivrede, ali bez uspjeha. Uvijek je tako da poljoprivrednici najmanje zarade, trgovci najbolje prolaze. Srećom, cijena je drugačija od one s kojom su izašli u javnost prije nekoliko tjedana i kreće se oko 20 dinara akontno. Očekuje se kako će cijena ići do 21 dinar s PDV-om, ali nitko još nije izišao s konačnom cijenom pšenice. Lager će za proizvođače biti besplatan do 1. kolovoza, a do tada se mogu odlučiti hoće li prodati svoju pšenicu po trenutačno važećim tržišnim uvjetima«, zaključio je Miroslav Matković.

Ivan Ušumović
FOTO: M. M.

Hrvatska i Europska unija

Za 12 godina 17 milijardi eura

Hrvatska je 1. srpnja 2013. godine postala 27. članica Europske unije. Posljednja je zemlja koja je primljena u članstvo Unije. U bezgraničnoj Schengenskoj zoni je od 1. siječnja 2023. godine. Istoga dana Hrvatska je ušla u Eurozonu, kada je valutu kunu u platnom prometu zamijenila eurom. Postala je tako prva zemlja članica Unije koja je u Schengen i Eurozonu ušla istoga dana. Hrvatska je i među 15 zemalja koje su istovremeno članice Europske unije i NATO saveza.

Predstavništvo Europske komisije u Hrvatskoj objavilo je u povodu 12. obljetnice ulaska Hrvatske u EU na svojoj web stranici kako je ulaskom u EU 1. srpnja 2013. Hrvatska ostvarila mjerljiv gospodarski napredak i dobila snažnu platformu za razvoj, solidarnost i međunarodno pozicioniranje.

U objavi Europske komisije navodi se kako je od pristupanja do danas BDP po stanovniku porastao sa 61% na preko 77% prosjeka EU-a, uz apsolutni rast sa 16.100 eura na 30.500 eura. Nezaposlenost je pala s preko 17% na oko 4%, dok su izvoz i turizam dosegli povijesne rekorde. Više od 17 milijardi eura iz fondova EU-a uloženo je u razvoj infrastrukture, inovacija, zaštite okoliša, digitalne transformacije i društvenog razvoja. Infrastrukturni simbol tog napretka svakako je Pelješki most – projekt koji je uz europsko financiranje povezao jug Hrvatske s ostatkom zemlje i poboljšao svakodnevni život građana. Nakon razornih potresa 2020. godine Europska unija je Hrvatskoj pružila više od milijardu eura pomoći iz Fonda

solidarnosti – potvrdivši u praksi značenje europske solidarnosti.

U 2023. godini Hrvatska je ispunila i dva strateška cilja: postala je članica shengenskog prostora i usvojila euro, čime je dodatno produbila gospodarsku i institucionalnu integraciju.

Dvanaestu godišnjicu članstva Hrvatske u Europskoj uniji Predstavništvo Europske komisije obilježilo je i kroz više događanja u Zagrebu uoči članstva namijenjenih javnosti i medijima. Na konferenciji »Europa za sve generacije« u organizaciji Predstavništva Europske komisije okupili su ključne aktere hrvatskog pristupnog procesa, predstavnike institucija, gospodarstva i mladih. Događanje je pozdravnim govorom otvorila povjerenica Europske komisije za Mediteran **Dubravka Šuica**. U povodu godišnjice ona je izjavila:

»Na nama je da Europu ne uzimamo zdravo za gotovo. Da je ne gledamo kao birokratski aparat, nego kao politički projekt mira. Europa je i dalje najbolja ideja koju je ovaj kontinent imao. I Hrvatska je njen punopravni i ravnopravan dio«.

Dvanaest godina članstva potvrđuje Hrvatsku kao uspješnu članicu koja koristi prednosti članstva, ali i sve aktivnije doprinosi rješavanju europskih izazova – od klimatskih promjena i migracija do demografije i geopolitičke stabilnosti. »Hrvatski glas u Europskoj uniji danas je prepoznatljiv, konstruktivan i potreban«, navodi se u objavi Europske komisije u Hrvatskoj.

I. U.

Danska preuzela predsjedanje Vijećem EU

Danska je u srijedu službeno preuzela šestomjesečno rotirajuće predsjedanje Vijećem Europske unije, istakavši »sigurnost« i »konkurentnost« kao ključne prioritete, prenijeli su mediji.

Premijerka Danske **Mette Frederiksen** ocijenila je da se Europa nalazi »u odlučujućem trenutku«, naglasivši da se »sloboda i prosperitet više ne mogu uzimati zdravo za gotovo«.

»Predsjedanje EU nudi Danskoj jedinstvenu priliku da ojača europsku agendu i mi smo spremni iskoristiti je. U današnjem promjenljivom geopolitičkom pejzažu Europa mora postati znatno jača, kako ekonomski tako i politički i vojno. Zato smo postavili ambiciozan program predsjedanja usmjeren na jačanje obrane i sigurnosti EU, pružanje podrške Ukrajini i rješavanje problema ilegalnih migracija. Sve su to agende u kojima je Danska već preuzela vodeću ulogu unutar EU. Istovremeno, radit ćemo na poboljšanju uvjeta za europska poduzeća smanjenjem regulatornih opterećenja, uz održavanje naše posvećenosti zelenoj tranziciji. Ovo će ojačati dugoročnu konkurentnost Europe«, priopćila je ministrica za europske poslove Danske **Mari Bjerg**.

Danska je naslijedila Poljsku u ulozi rotirajućeg predsjedavajućeg, a time i odgovornost da funkcionira kao neutralan posrednik među 26 drugih članica Unije. Ova uloga uključuje posredovanje u pregovorima, izgradnju kompromisa i predstavljanje Vijeća EU u razgovorima s Europskim parlamentom. Ovo je osmi put da Danska preuzima tu funkciju.

Šef Delegacije EU u Srbiji **Emanuele Giaufret** rekao je kako Danska preuzima predsjedanje Vijećem Europske unije od Poljske u »izazovnom trenutku« kao i da će politika proširenja ostati veliki prioritet za EU i u idućem razdoblju.

Giaufret je uoči panel diskusije »Od Poljske do Danske: Zajednički put u izvanrednim vremenima« koja je organizirana povodom danskog preuzimanja predsjedanja rekao kako je poljsko predsjedništvo uložilo veliki napor da unaprijedi proces proširenja na Zapadnom Balkanu. Istaknuo je kako je siguran da će Danska nastaviti raditi stvari koje su počele u vrijeme poljskog predsjedanja Vijećem EU.

Izazovi zakonskih rubova

Građanski neposluh, i to samo njegovi začeci, novi je oblik borbe za koji vlast i njeni dresirani mediji još nisu našli nove i jače etikete od antisrba, terorista, nacista, ustaša, divljaka, nasilnika i sličnih epiteta koji su antipodi na relaciji ton – slika. U teoriji, građanski neposluh je nenasilni oblik prosvjeda koji se koristi za izražavanje nezadovoljstva s ciljem političkih ili društvenih promjena. I upravo se to ovih dana događa širom Srbije, pa tako i Subotice: građani u velikom broju šetaju u krug po pješačkim prijelazima, ometajući tako uobičajeno odvijanje prometa.

Strategija je, dakle, ostala ista, ali je promijenjena taktika. Umjesto dosadašnjeg stajanja na najfrekventnijim prometnicama i kršenja ustavnog prava na slobodu kretanja, to se isto pravo koristi u svrhu njegova ometanja. Jer, netko je odlično shvatio da se ljudima ne može zabraniti ustavno pravo da šecu, a da pri tomu tim istim Ustavom nije definiran najvažniji uvjet: »količina prava njegova konzumiranja«, odnosno koliko ljudi imaju prava na šetnju. U zatvoru je to jasno: propisano je pravo na jednu ili dvije dnevne šetnje u strogo ograničenom krugu, ali na slobodi (ili bar njenom prividu) – na žalost svih diktatora – takvo što (još) nije pravno regulirano. Metaforički gledano, a praksa se u tu sliku savršeno uklapa, građani šetnjom po kružnim tokovima hodaju na samom rubu zakona, prisiljavajući usput državne institucije da ih štite u toj radnji. Za sada, koliko smo vidjeli u Subotici, taj se hod odvija bez problema, zahvaljujući objema stranama: građani mirno šetaju, a policija ih u tome ne sprječava, možda i zbog toga što ju u tome sprječava i Ustav i zakoni.

Osim inteligentne ideje da se nađe najtanja rupa u zakonu kojom se njegova suština krši tako što ga se u suštini ne krši, viđeno na terenu, priče sudionika ili zapisi s društvenih mreža svjedoče i o njegovoj crti koja bi se lako mogla naći kao duhoviti isječak nekog umjetničkog komada: u Beogradu su se tako – uz zvuke *Kolibirija* i **Dragana Lakovića** – građani uhvatili za ramena, praveći *Ivin voz* baš onako kako se to odvija i u stihovima ove poznate dječje pjesme, dok je u Subotici baš na pješačkom prijelazu nekome ispao novčanik pun kovanica, a empatični sugrađani odmah su se razmiljeli po asfaltu dok ne pronađu i posljednji dvodinarac kako bi ga vratili vlasniku. Da mašta može svašta, kao poticajni izraz za neograničenu kreativnost, još davno, davno pokazala je i dokazala ekipa

Montyja Pythona, recimo skečom o Ministarstvu blesavog hoda, za čiju reprizu sada imamo idealne uvjete: među prosvjednicima ne manjka ni glumaca, a naturščika oko njih koliko te volja.

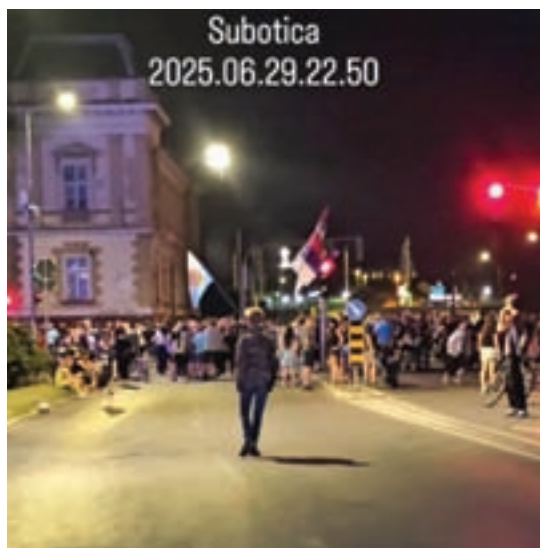
Ovaj duh, kom se i subotički policajci smiju, nažalost ima i svoju drugu stranu, i to s obje strane. Bez svijesti o

nenasilju a ipak otporu, pojedini prosvjednici u drugim sredinama posežu za sirovim i glupim potezima (poput barikada kontejnerima, recimo) kojima iritiraju čak i one koji su na njihovoj strani kao što još više iritiraju postupci vlasti, bilo da je riječ o bezrazložnoj ili prekomjernoj upotrebi policijske sile ili pak zamaskiranim kriminalcima u policijskim odorama koji nasred ulice otimaju mlade ljude i odvođe ih u nepoznatom pravcu.

Stoga, bar za sada, Subotičani i policajci u njoj mogu dobrom dijelu Srbije poslužiti kao svijetao primjer jednog od oblika građanskog neposluha, i to u njegovim

začecima. Nastavak ćemo, ako se ne umiješa »viša sila«, imati već i danas. Naime, kako je javnosti poznato, uslijed »nemogućnosti« JKP-a *Čistoća i zelenilo* da osigura održavanje higijene, *IT Subotica*, kao organizator, otkazao je održavanje drugog *Subotičkog festivala zanatskog piva*, koji je trebao biti upriličen na Trgu Sinagoge i Trgu Jakaba i Komora. Vijest, koja je prva objavljena na subotičkim portalima, još nije pročitana ni nekoliko desetaka puta, a na društvenim mrežama – pod neznatno, ali suštinski izmijenjenim logom – pojavili su se *Slobodni građani Subotice* s informacijom da će *Subotički festival inatskog piva* ipak biti održan u ranije zakazanim terminima (4. i 5. srpnja od 17 do X sati) i na istim mjestima na kom će se »točiti najbolji ukusi i širiti osmesi uz svaki gutljaj«. *Slobodni građani Subotice* svoje sugrađane koji se tako osjećaju pozivaju da sa sobom ponesu pivo u limenkama, udobnu obuću i pozitivnu energiju. E, da: i apeliraju da građani počiste za sobom. Jer, *Čistoća i zelenilo*, po vlastitom priznanju, za tako složeni zadatak nije sposobna. Iscrpljeni su, moguće, prošlotjednim *Tajnama neispričanih kapi* koje su (naravno, bez problema) u središtu grada organizirali Turistička zajednica Subotice uz potporu lokalne samouprave.

Z. R.

Otvorena riznica župe Uzvišenja svetog križa u Rumi

Duhovna i kulturna baština i za širu javnost

»Ovo što smo danas imali prigodu vidjeti i predstaviti ovdje u Rumi je uvertira, kamenčić, značajni mozaik kojeg imamo u Srijemu. To bi valjalo prvenstveno sada okupiti, stručno obraditi i onda prezentirati široj javnosti«, kazao je biskup mons. Fabijan Svalina

U župi Uzvišenja svetog križa u Rumi u četvrtak, 26. lipnja, otvorena je riznica koja sadrži vrijednu zbirku liturgijskih knjiga i predmeta. Uz financijsku potporu Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske u okviru prekogranične suradnje i Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske obnovljen je prostor za riznicu iznad sakristije.

Župnik **Josip Ivešić**, idejni tvorac i realizator projekta, ističe kako župa ima bogatu povijest koju je vrijedilo sačuvati i predstaviti široj javnosti.

»Dolaskom kao župnik u ovu župnu zajednicu, primijetio sam da ona ima veliku povijest, kroz dokumente, kroz liturgijske knjige, kroz samu ovu crkvu, koja je stara preko 200 godina. Nekako me je to privuklo da idem malo istraživati. Vidio sam da se tu ima što pokazati, da se ima što prezentirati, a da nije dostupno. Istina, mi smo taj projekt realizirali skoro prije dvije godine, a onda sam ja nekako uvijek vidio još neku priliku da nešto napravimo, da nešto učinimo i dopunimo i uvidio sam da nikad neće

biti konačno sve gotovo, pa sam iz tog razloga odlučio da to sada i otvorimo«, rekao je župnik.

Riznicu je otvorio srijemski biskup mons. **Fabijan Svalina**. U svojem obraćanju naglasio je vrijednost duhovne i kulturne baštine Srijemske biskupije, kao i neodvojivost kulture i vjere koje se uvijek prožimaju.

Biskup Svalina najavio je kako je ova riznica samo dio vrijedne baštine koju posjeduje Srijemska biskupija:

»Ovo što smo danas imali prigodu vidjeti i predstaviti ovdje u Rumi je uvertira, kamenčić, značajni mozaik kojeg imamo u Srijemu. To bi valjalo prvenstveno sada okupiti, stručno obraditi i onda prezentirati široj javnosti. Sigurno će jedan dio biti prezentiran u Petrovaradinu, u okviru grada Novoga Sada, kao najveće sredine, pa vjerujemo da će to biti i dobra prezentacija za ovu katoličku zajednicu, konačno za sve. To su naši preci ostavili ovdje i mi to želimo na neki način predstaviti i široj javnosti«, rekao je srijemski biskup.

Pomoćnica pokrajinske tajnice za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Snežana Janković** tijekom programa predstavila je kratak povijesni prikaz župe. Naglasila je kako je Ruma

u uvijek bila multinacionalno i multikonfesionalno mjesto u kome su sugrađani složno živjeli i poštovali jedni druge dok su svoju tradiciju i običaje njegovali.

»Župa Uzvišenje Svetog križa ima izuzetno bogatu povijest, a nastala je neposredno po osnivanju Rume 1848. I od tada do danas sakupljeno je mnogo toga vrijednoga, što bi trebalo postati dostupno svima, ali svakako i posjetiteljima našeg grada«, rekla je Janković.

Ravnateljica Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ* **Karolina Bašić** čestitala je na uspješno realiziranom projektu i poručila kako je u ovim prekograničnim projektima bilo vrijedno prepoznati da korisnici ovih sred-

stava ne budu samo profesionalne hrvatske institucije i udruge, već i crkve, odnosno župe i biskupije.

»Upravo kroz rezultate ove prekogranične suradnje tijekom četiri godine vidimo da su zaista i crkve u potrebi i radujemo se svakom financijskom blagoslovu koji dolazi u našu zajednicu. Hvala vlč. Ivešiću koji je neumoran i uporan u svemu što radi, što okuplja i njeguje zajedništvo i prave vrijednosti. Znamo da je on hrast na kojeg se možemo osloniti. Svima vama poručujem da ga čuvate, a u budućnosti vam želim još mnogo uspješnih projekata«, zaključila je Bašić.

Svečanom otvorenju riznice nazočili su pomoćnik predsjednika Općine Ruma **Stevan Kovačević**, elektor Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji **Miroslav Galar**, ravnatelj Zavičajnog muzeja Ruma **Uroš Nikolić**, v. d. ravnateljice Turističke organizacije **Milica Jovičić** i predsjednik HKPD-a **Matija Gubec** iz Rume **Zdenko Lanc**.

Program je svojim pjevanjem uveličao mješoviti župni zbor, a posjetitelji su nakon otvaranja mogli pogledati riznicu koja sadrži vrijednu zbirku liturgijskih knjiga i predmeta koji svjedoče o duhovnoj i kulturnoj baštini župe.

A. G.

Ekskurzija za učenike iz Srijemske Mitrovice

Učenici od 5. razreda osnovne do 4. razreda srednje škole koji pohađaju nastavu iz predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture obišli su 21. i 22. lipnja Osječko-baranjsku županiju i upoznali se s tradicijom, baštinom i običajima tog dijela Hrvatske.

Projekt »Upoznaj domovinu« pokrenut je 2011. godine uz podršku HKC-a *Srijem – Hrvatski dom*, HNV-a i županije koja je te godine domaćin te su djeca do sada posjetila 12 županija.

»Vrlo sam zadovoljan rezultatima projekta 'Upoznaj Domovinu' koji smo ove godine realizirali dvanaesti put. Ovakve ekskurzije djeci puno znače, jer na taj način

mogu uživo vidjeti sve ono što uče na nastavi predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Ekskurzije su uglavnom dvodnevne ili trodnevne i djeca posjećuju kulturne znamenitosti i muzeje, kao i ono što županija čiji smo gosti predloži da je važno posjetiti. Zahvalio bih se Osječko-baranjsko župa-

niji koja je ponovno podržala ovaj projekt, a posebice bih se zahvalio pročelnici Upravnog odjela za obrazovanje i mlade Osječko-baranjske županije **Mirandi Glavaš-Kul**, ravnateljici Trgovačke i komercijalne škole **Davor Milas Renati Petrović** i voditeljici Doma učenika **Mirjam Džalto**«, kaže profesor **Dario Španović**.

Tijekom dvodnevne ekskurzije i posjeta Osječko-baranjskoj županiji sudjelovalo je 34 učenika u pratnji tri vodiča: **Danijele Šimonjik**,

Angeline Načev i **Daria Španovića**. Prvog dana po dolasku djeca su s vodičima obišla Osijek gdje su se upoznali s njegovim kulturnim naslijeđem, posjetili Muzej Slavonije i osječku konkatedralu svetog Petra i Pavla. Drugi dan posjeta bio je rezerviran za odlazak u Park prirode Kopački rit koji se nalazi između Dunava i Drave.

S. Ž.

Dužijanca 2025. – najava događanja

6. srpnja – *Dužijanca* u Bajmaku – crkva sv. Petra i Pavla, Bajmak – 10 sati

12. srpnja – *Takmičenje risara* – njiva kraj crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu – od 6.30

13. srpnja – *Dužijanca* u Tavankutu – crkva Presvetog Srca Isusova, Tavankut – 10.30 sati

19. srpnja – *Natjecanje u pucanju bičevima* – Risarski salaš u Đurđinu – 18 sati

20. srpnja – *Dužijanca* u Žedniku – crkva sv. Marka Evanđelista, Žednik – 9.30 sati.

22. srpnja do 7. kolovoza – radionica čišćenja žita i pletenja vijenaca – dvorište župe sv. Roka, Subotica

23. srpnja – Otvorenje izložbe *S Božjom pomoći* – Galerija *Dr. Vinko Perčić*, Subotica – 19 sati

24. srpnja – Postavljanje izloga u središtu grada za natjecanje aranžera izloga, Subotica – tijekom dana

27. srpnja – *Dužijanca* u crkvi Presvetog Trojstva u Maloj Bosni – 10 sati

– Konjičke utrke *Dužijanca* – Gradski hipodrom, Subotica – 14 sati

31. srpnja – Izložba slika s XXVIII. Međunarodne likovne kolonije *Bunarić* – HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica – 18 sati

31. srpnja do 2. kolovoza – XXIX. Međunarodna likovna kolonija *Bunarić* – HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica

3. kolovoza – *Dužijanca* u Đurđinu – crkva sv. Josipa Radnika, Đurđin – 10 sati

– *Dužijanca* u Mirgešu – dvorana mjesne zajednice, Mirgeš – 18 sati

7. kolovoza – Književna večer u organizaciji Katoličkog društva *Ivan Antunović* – dvorana HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica – 19 sati

8. kolovoza – Izložba rukotvorina – tijekom dana Gradski trg, Subotica

– Izložba radova od slame nastalih na XL. Sazivu kolonije slamarki u Tavankutu – Vestibil Gradske kuće, Subotica – 19 sati

– Tamburaška večer – Gradski trg, Subotica

– predstavljanje bandaša i bandašice i izbor pratioca, proglašenje najljepšeg izloga Gradski trg, Subotica – 20.20 sati

Nastavak suradnje Požeško-slavonske županije i Hrvatske čitaonice iz Subotice

Posjet Zlatnoj dolini

U sklopu projekta »Baština koja spaja 2!«, od 23. do 27. lipnja 2025. godine dvadesetero djece iz Subotice i Monoštora koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku posjetilo je Požeško-slavonsku županiju. Ovaj projekt, koji se provodi drugu godinu zaredom u sklopu Programa prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije za 2025. godinu, skupa realiziraju Hrvatska čitaonica iz Subotice te Požeško-slavonska županija.

Tijekom pet dana, koliko je trajalo ovo studijsko putovanje, učenici iz Vojvodine u pratnji petero volontera i predsjednice Hrvatske čitaonice **Bernadice Ivanković**, imali su prigodu upoznati neke od znamenitosti Zlatne doline. Među ostalim, posjetili su interpretacijske centre Terra Panonica i Muzej bećaraca u Pleternici, Muzej grada Požege i *Požešku kuću* u Požegi, *Kuću Panonskog mora* u Velikoj, *Vilu dobre vode* u Lipiku te *Spahijski podrum* u Pakracu. Vidjeli su i Gradsku knjižnicu Požega i Hrvatsku knjižnicu i čitaonicu Pleternica te novoizgrađenu Državnu ergelu lipičanera u Lipiku, a organizirane su im i zabavne aktivnosti u Adrenalinskom parku Duboka i Aqua parku *Shhhuma* u Velikoj, vožnja vlakom kroz Pleternicu, te igre na otvorenom kod Planinarskog doma u Omanovcu, na najvišoj točki gorske kose Omanovac. Osim bogate povijesti, arhitekture i tradicije upoznali su se i s nematerijalnom kulturnom baštinom ovoga kraja, prehranom, prirodnim vrijednostima te s okolnih pet gora koje okružuju ovu dolinu: Papuk, Psunj, Požeška i Dilj gora te Krndija. Bilo je ovo nesvakidašnje i sigurno nezaboravno putovanje koje je pokazalo brojne poveznice između Požege i Subotice. Organiziran je i posjet Požeško-slavonskoj županiji gdje

je učenike te volontere i predsjednicu Hrvatske čitaonice primio i zaželio im dobrodošlicu zamjenik županice **Ivan Radošić**.

Ovom zajedničkom aktivnošću uspješno je započeta realizacija projekta »Baština koja spaja 2!«, koji ima za cilj nastavak aktivnosti na jačanju prekogranične suradnje između Požeško-slavonske županije i Hrvatske čitaonice iz Subotice kao i jačanje razvojnih potencijala kojim bi se potaknula aktivacija svih sudionika u projektu te stva-

ranje boljih uvjeta za očuvanje bogate kulturne baštine Hrvata u Srbiji. Tako u narednom razdoblju slijedi nastavak projekta i organiziranje radionica za djecu u Subotici s ciljem da se potakne dječja kreativnost, upoznavanje s arhitektonskom baštinom Grada Subotice te razvijanje svijesti o očuvanju kulturne baštine. Za potrebe ovih aktivnosti bit će kupljena odgovarajuća oprema koja će biti financirana u sklopu programa prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije za 2025. godinu sredstvima Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske.

B. I.

Biser Andaluzije, gradić Ronda i...

Relikvija svete Terezije Avilske

Zbog velikog broja turista, većina crkava u Španjolskoj otvorena je samo u vrijeme mise ili se u slučaju poznatih povijesnih crkava, za turističko razgledavanje naplaćuje ulaz

mogu kupiti kolači koje one same spravljaju. Kako se radi o samostanu zatvorenog tipa, kupnja se odvija putem rotirajućeg paravana. Kupili smo kolačiće (lengua de gato – mačji jezici), a onda upitali sestru kako bismo mogli vidjeti relikviju? Ubrzo smo, nakon još jedne rotacije paravana, dobili ključ i uputu da u kapelici pred relikvijom možemo ostati koliko hoćemo. Tek tada smo shvatili da se u prostoriji trgovine nalaze još jedna vrata. Otključali smo ih, otvorili i našli se u jednom posve malenom prostoru iz kojeg se iza čeličnih rešetaka mogla vidjeti ruka svete Terezije Avilske. Ova vrijedna relikvija smještena je u relikvijar u obliku metalne rukavice ukrašene dragim kamenjem. Ostali smo tu neko vrijeme, a na odlasku smo, zahvaljujući sestrama koje su nam dopustile ula-

Živopisna Ronda u Andaluziji nalazi se stotinjak kilometara od Seville i slovi za jedno od najljepših malih gradova na svijetu. Upravo radi toga milijuni turista svake godine pohode je, nastojeći napraviti što bolju fotografiju mosta izgrađenog nad dubokim klancem koji je usjekla rijeka Guadalevin, a koji spaja stari i nešto noviji dio ovoga pitoresknog mjesta. Bez sumnje, pogled na most je spektakularan, ali u Rondi se nalazi i nešto, meni osobno puno vrijednije, a o čemu gotovo nitko od tih silnih turista ne zna gotovo ništa. Naime, u samostanu koji se nalazi nadomak centra, sestre karmelićanke čuvaju relikviju svete Terezije Avilske, točnije njezinu desnu ruku.

O postojanju relikvije saznali smo pripremajući se za putovanje u Andaluziju i znali smo da se ona nalazi u crkvi Naše gospe od Milosti u Rondi. Kada smo stigli u gradić, nije bilo teško pronaći velebnu crkvu i samostan sestara karmelićanki. Međutim, na naše veliko razočaranje, crkva je bila zaključana. Naime, zbog velikog broja turista, većina crkava u Španjolskoj otvorena je samo u vrijeme mise ili se u slučaju poznatih povijesnih crkava, za turističko razgledavanje naplaćuje ulaz. Pomalo razočarani, pokušali smo pronaći neki drugi ulaz pa smo uz crkvu primijetili malenu trgovinu u kojoj se od sestara

zak, objasnili kako je ova svetica zaštitnica i našeg grada Subotice koji se nekada zvao Maria Theresiopolis.

Povijest ove relikvije iznimno je zanimljiva. Nakon smrti sv. Terezije 4. listopada 1582. godine sestre su je pokopale unutar samostana, nadajući se kako će njezino tijelo ostati kod njihovog reda. Međutim, devet mjeseci kasnije kovčeg je otvoren jer su sestre primijetile kako se nakon smrti sv. Terezije samostanom počeo širiti ugodan miris. Tada je ustanovljeno da je tijelo netaknuto i neraspadnuto. U to doba u katoličkom svijetu bila je praksa uzimati relikvije s tijela svetaca pa iako Terezija u to vrijeme još nije beatificirana, ali je umrla na glasu svetosti, uzeta joj je ruka. Ruku su sestre čuvali u samostanu, a 1937. godine u vrijeme španjolskog građanskog rata prisvojio ju je general **Francisco Franco**. On je relikviju zadržao za sebe sve do smrti 1975. godine, kada je ista vraćena sestrama u samostan. Francu je ona bila talisman od kojeg se nije odvajao, čak ni na spavanju. Navodno je i umro

Sv. Terezija Avilska rođena je 28. ožujka 1515. godine u Avili. Zahvaljujući roditeljima, dobila je veliko obrazovanje, a na iznenađenje obitelji 1535. godine pristupila je redu sestara karmelićanki. Svetom je proglašena 1614. godine. Bila je mističarka, obnoviteljica Karmelskog reda i prva žena naučiteljica vjere. Srebrni sarkofag s njezinim tijelom danas se nalazi iznad oltara u crkvi karmelićanki u Albi de Tormesu, gdje se također nalaze i njezine relikvije – lijeva ruka i srce. Zaštitnica je Španjolske, a u Hrvatskoj je zaštitnica grada Požege.

držeci je u rukama. Kada se zna povijest relikvije, jasno je zašto je sestre danas drže pod ključem i zašto se na nju jednostavno ne može naići u turističkom obilasku crkve. Relikviju sv. Terezije Avilske najčešće pohode žene moleći za potomstvo i zdravlje obitelji.

Aleksandra Prčić

Proslava jubilarne 25. *Dužijance* u Lemešu

Nizom programa HBKUD Lemeš ove će godine proslaviti 25. *Dužijancu*. U četvrtak, 10. srpnja, bit će održana likovna kolonija na salašu obitelji **Ileš** na kojoj će gostovati slikari iz Hrvatske likovne udruge *Croart*. Skupa s lokalnim slikarima, očekuje se 15 umjetnika. U petak, 11. srpnja, u 19 sati bit će održana Folklorna večer na kojoj će nastupiti HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice, a koncert će biti u prostorijama Doma kulture u Lemešu. U subotu, 12. srpnja, s početkom u 19 sati bit će održana književna večer u velikoj dvorani Mjesne

zajednice koju će održati **Nela Skenderović** iz Subotice gdje će promovirati svoju novu knjigu *U grlu jato tica stoji*.

Centralna proslava je u nedjelju, 13. srpnja. Svečana misa je u 10 sati u crkvi rođenja Blažene Djevice Marije. Želja mjesne hrvatske udruge je okupiti što više bivših bandaša i bandašica kako bi se sam čin proslave dodatno uvećao. Ovogodišnji bandaš i bandašica su **Karmela Ileš** i **Valentin Janda**.

I. U.

područje rada: Grafika

broj učenika
28

Dobar vid na daljinu i blizinu, vid u boji, dobar sluh, odsustvo poremećaja glasa i/ili govora koji utječu na komunikaciju, uredan nalaz mišićno-koštane funkcije, te odsustvo kroničnih poremećaja koji značajno narušavaju kognitivno i emocionalno funkcioniranje.

Za fotografe je važno da budu kreativni i da imaju razvijen osjećaj za estetiku. Poželjno je da budu strpljivi i precizni, dobro prepoznavanje nijansi i svjetlina boja. Portretistima je potrebno da vole rad s ljudima, da budu ugodni, komunikativni, strpljivi i ljubazni, fotoreporterima je potrebno da budu pokretni, brzi i spretni, dok je komercijalnim fotografima važna kreativnost kako bi fotografija bila što ljepša i uvjerljivija. Poziv je prikladan za oba spola. Za fotoreportera je važna agilnost i spretnost, jer često mora brzo reagirati.

Uvjeti rada fotografa ovise o vrsti fotografija koje snimaju, kao i o mjestu u kojem su zaposleni. Umjetnički fotografi sami kreiraju svoje radno vrijeme, kao i prostor u kojem fotografiraju. Fotoreporteri su vezani za konkretan zadatak, a radni prostor im je uglavnom izvan radnog prostora i vremena, često putuju kako bi bili izravno na licu mjesta. Komercijalni fotografi rade po zadatku i nisu vezani za određeno radno vrijeme, već za rokove. Također, njihov radni prostor je dinamičan i ovisi o objektima koje fotografiraju. Također, fotografi mogu raditi u znanstveno-istraživačkim ustanovama, u turizmu (npr. promotivna fotografija) itd.

Fotografi bilježe trenutke, ljude, povijesno važne događaje, različita zemljopisna područja i razne druge objekte. Pri tomu koriste fotoaparate, filmove, rasvjetne uređaje, filtere, a zahvaljujući razvoju digitalne fotografije moraju znati koristiti i računalne programe za obradu fotografija. Pojedinačne radne faze u procesu pripreme fotografije su: priprema prostora, materijala i tehničke opreme; fotografija, razvoj filma; fotografiranje u klasičnom laboratoriju s kemikalijama ili na printeru; klasično retuširanje fotografija i računalna obrada fotografija; laminacija - lijepljenje fotografija na tvrdi površinu; kadriranje i skeniranje fotografija; arhiviranje negatifa, pozitivna i digitalnih medija; rad na recepciji foto studija, prodaja fotografskog materijala i opreme

Mogućnost nastavka školovanja

Mogućnosti su velike, od fotografskog studija do samostalnog fotografa, ovisi od samog učenika i njegovog daljeg opredjeljenja.

Medicinska se

duljina trajanja sre
obrazovanja

Normalan vid na blizinu, daljinu i kolomi i
ekstremiteta i kičmenog stupa, normalna
jetre, odsustvo alergijskih reakcija.

Za uspjeh u ovom poslu veoma je značajna krv i tjelesne izlučevine, a i suosjećanje s njihovim tegobama, ljubaznost. Posao se obavlja, uglavnom, u zatvore medicinskih instrumenata.

Njeguje bolesnike prema savjetu liječnika, priprema pacijenta za dijagnostičke i terapijske materijal na laboratorijske analize. Promatra vitalnu temperaturu, bilo, tlak) pacijenta. Održava kontakt između pacijenta i rodbine. Profesionalno zbrinjavanje pacijenata, njegovanje pacijenta, funkcija i drugih pokazatelja zdravlja, davanje pacijenta za medicinski tretman i prevenciju.

Stručni predmeti su: anatomija i fiziologija, stvarna njega, patologija, mikrobiologija, stveni odgoj, farmakologija, zdravstvena medicinska etika, infektologija, ginekologija, kirurgija, neurologija, pedijatrija, psihijatrija.

**Nakon završetka srednje
medicinske sestr**

na višim i visokim strukovnim studijama Republiki Hrvatskoj i inozemstvu. Visoke područja zdravstvene njege, medicinski fizičke kulture, farmaceutski fakultet, sklopu usmjerenja kao i fakulteti umjetnosti

nakon završene srednje škole, mogu od zdravstvenoj ustanovi (dom zdravlja, bolničkoj pomoći) ili izvan zdravstva u domovima za zbrinjavanje bolesne djece...

SLOŽITE KOCKICE U ODO

MEDICINSKA ŠKOLA SUBOTICA sestra – tehničar

dužina trajanja srednjeg
4 godine

broj učenika
28

uvjerenosti

normalni vid, normalna funkcija gornjih i donjih
normalna funkcija kardiovaskularnog sustava i

poslovi

načajno odsustvo gadljivosti i preosjetli-
a za zadovoljstvo pacijenata iskreno
baza i želja za pomaganjem.
varenoj prostori, uz primjenu osnovnih

poslovi

ječnika. Primjenjuje propisanu terapiju,
terapijske tretmane, uzima i šalje biološki
matra, mjeri i prati vitalne funkcije (tem-
va higijenu bolesnika. Održava kontakte
onalni rad u pružanju pomoći, njega i
pacijenta, mjerenje i evidentiranje vitalnih
davanje propisane terapije, pripremanje
vencijski i edukacijski rad.

predmeti

biologija, prva pomoć, latinski jezik, zdrav-
gija s epidemiologijom, higijena i zdrav-
vena psihologija, medicinska biokemija,
kologija i akušerstvo, interna medicina,
gijatrija, poduzetništvo.

nje škole stječe se zvanje
sestre – tehničara.

stavka školovanja

ima ili na fakultetima u Republici Srbiji,
oke strukovne škole i akademski studiji iz
ski fakultet, stomatološki fakultet, fakultet
ot, skoro svi fakulteti prirodnog i društve-
nosti.

osti uposlenja

u odmah početi s radom u odgovarajućoj
bolnica, klinika, služba hitne medicinske
na za stare i bolesne osobe, ustanovama

GIMNAZIJA „SVETOZAR MARKOVIĆ“ SUBOTICA opći smjer

nastavni jezik
hrvatski

dužina trajanja srednjeg
obrazovanja
4 godine

broj učenika
28

Kome je namijenjen opći smjer?

Gimnazija općeg tipa spona je
između prirodno-matematičkog i
društveno-jezičnog smjera. Pred-
meti koji se ovdje uče predstavljaju
uravnotežen izbor kako prirodnih
tako i društvenih znanosti. Učenici
sve četiri godine uče matematiku,
materinski jezik, strane jezike, fiziku,
povijest, kemiju, biologiju. Pogoduje
onim učenicima koji su podjednako
dobri i u prirodnim i društvenim
znanostima. Ovaj profil nudi visoku
razinu opće kulture i znanja iz svih
predmeta.

Nakon završene gimnazije i
položene mature poželjno
je nastaviti školovanje.

Mogućnost nastavka školovanja na višim i visokim strukovnim školama i fakultetima

Svi učenici koji uspješno završe
gimnaziju imaju mogućnost upisati
fakultete društveno-humanističkih,
medicinskih, prirodno-matematičkih
ili tehničko-tehnoloških znanosti u
našoj zemlji i u inozemstvu.

GOJU VAŠE DJECE 2025./2026.

KUDH *Bodrog* iz Monoštora

Krhka elegancija – prezentacija nošnje

KUDH *Bodrog* iz Monoštora priredio je na svojoj Facebook stranici virtualnu izložbu fotografija *Krhka elegancija*. Na više od trideset fotografija prikazane su članice udruge odjevene u lokalnu šokačku nošnju. Kako u udruzi navode, *Krhka elegancija* donosi ravnotežu između ljepote i krhkosti; igru boja i kontrasta. U modnom kontekstu vodili su računa o odabiru materijala poput čipke, svile i prirodnih tkanina koje stvaraju efekt elegancije dok zadržavaju određenu dozu ranjivosti. Autor fotografija je **Dorđe Radev**.

Izložba je priređena u sklopu višegodišnjeg projekta kojim *Bodrog* radi na otkupu, čuvanju i prezentaciji mjesne šokačke nošnje. Projekt se realizira uz potporu Središnjeg državnog

ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Grada Sombora.

»U sklopu ovog projekta do sada smo otkupili dvanaest kompleta nošnje za žene srednje dobi, dvadesetak kompleta djevojačkog tradicijskog ruha, ali i kupili namjenski rađenu veliku mušku opaklju, vezeni ženski kožuh... Među njima su deseci raritetnih odjevnih predmeta, najstariji je jedan štampani *pregač* iz druge polovice 19. stoljeća. Ta kolekcija je na raspolaganju sadašnjim i bivšim mještanima koji se vraćaju i mogu se fotografirati u tim nošnjama. Ova će nošnja biti i u stalnom postavu naše buduće Matice«, kaže predsjednica KUDH-a *Bodrog* **Anita Đipanov Marijanović**.

D. B. P.

Izložba (Ne)poznato Nikole Tumbasa u Subotici

Likovna igra čovjeka i AI-ja

Useriji *Izložba za jedan zid*, u prodavaonici ramova *Buza* 28. lipnja otvorena je izložba (Ne)poznato subotičkog fotografa **Nikole Tumbasa (Photonino)**. Na printovima malih formata našle su se arhitektonske znamenitosti grada koje je na osnovu Tumbasovih skica »naslikala« (u akvarel tehnici) umjetna inteligencija (AI). Izložbu, koja se može pogledati do 5. srpnja, otvorila je kustosica Suvremene galerije Subotica **Nela Tonković**:

»Kakva god bila naša reakcija – divljenje točki do koje je stigao razvoj tehnologije ili zgražavanje nad činjenicom da tehnologija može imati ikakav 'kreativni potencijal' – ova dovitljiva igra nije bila poziv na okršaj između ljudske i umjetne inteligencije, već ispitivanje prostora u kojem našoj civilizaciji tek predstoji da se sveobuhvatno odredi prema autorstvu ovako nastalih slika-prizora. Nikola Tumbas nam je, u svojoj maniri čovjeka istinski zainteresiranog za svijet oko sebe, pokazao dokle je neki razvoj stigao«.

D. B. P.

Baštovanović, Mlinko i Romić u Osvitu

MOSTAR – U novom dvobroju *Osvita* (121-122), časopisa za književnost, kulturu i društvene teme, čiji je nakladnik Društvo hrvatskih književnika Herceg Bosne iz Mostara, zastupljeni su i autori iz hrvatske zajednice u Srbiji. U rubrici *Poezija* objavljen je izbor iz lirskih eseja **Darka Baštovanovića** te pjesme **Nevene Mlinko**. Rubrika *Ogledi i kritike* donosi i tekst *U knjigama rudnik, u njemu duh Zlatka Romića* o *Izabranim djelima Balinta Vujkova*.

Uz *Poeziju* i *Ogleda i kritike*, *Osvit* donosi i rubrike: *Proza*, *Putopis*, *Znanstveno područje*, *Rakursi*, *Fragmenti prošlosti*, *Dokumenti*...

Utemeljeno Povjerenstvo nagrade Emerik Pavić

SUBOTICA – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata imenovao je članove Povjerenstva za dodjelu nagrade *Emerik Pavić* za najbolju knjigu godine u 2024. godini. Povjerenstvo će raditi u sastavu: **Mirjana Crnković**, magistra edukacije filozofije i magistra edukacije hrvatskog jezika i književnosti, predsjednica, **Dalibor Mergel**, dipl. etnolog-antropolog, član i **Davor Bašić Palković**, novinar i urednik u tjedniku *Hrvatska riječ*, član.

Nagradu za najbolju knjigu godine, koja nosi ime središnje osobe hrvatske književnosti, znanosti i publicistike iz 18. stoljeća **Emerika Pavića**, Zavod je ustanovio 2012. godine, u cilju pospješivanja sustavnoga pristupa valorizaciji aktualne knjiške produkcije među Hrvatima u Vojvodini. Nagrada Emerik Pavić za najbolju knjigu 2024. godine bit će svečano uručena u listopadu 2025. u okviru književne manifestacije *Dani hrvatske knjige i riječi*. Osim diplome i plakete, nagrada će imati i svoj novčani iznos.

Gubec na bajmačkoj smotri folklora

BAJMAK – Folklorni odjel HKPD-a *Matija Gubec* gostovao je u nedjelju, 29. lipnja, na 62. Međunarodnoj smotri folklora u Bajmaku, jednoj od najdugovječnijih manifestacija tradicijske kulture u regiji.

Organizator smotre je KPD *Jedinstvo – Egység*, a ove godine sudjelovali su folklorasi iz 18 kulturno-umjetničkih društava iz Srbije, Mađarske, Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Smotra folklora u Bajmaku nije samo prikaz nošnji, igara i pjesama, već i poruka zajedništva i njegovanja međukulturnog dijaloga.

Otvorenje kolonije slamarki

TAVANKUT – Otvorenje XL. saziva Prve kolonije nai-ve u tehnici slame bit će održano večeras (petak, 4. srpnja), u prostorijama Galerije Prve kolonije nai-ve u tehnici slame u Tavankutu, s početkom u 19.30 sati. Kolonija će trajati do 12. srpnja. Ova manifestacija dio je programa *Tavankutskog kulturnog lita 2025.* koji zajedno organiziraju mjesni HKPD-a *Matija Gubec* i Galerija Prve kolonije nai-ve u tehnici slame.

Počelo Osječko ljeto kulture

OSIJEK – *Osječko ljeto kulture 2025.* otvoreno je u ponedjeljak, 30. lipnja, nastupom renomiranog komornog orkestra *Cameristi della Scala* iz Milana, sopranistice **Giulie Bolcato** i klarinetista **Fabrizija Melonija**. I ove godine velika manifestacija na istoku Hrvatske donosi bogat i raznolik program koji će na više od dvadeset lokacija spojiti vrhunske umjetnike, suvremene i klasične forme, ali i publiku svih generacija. Publiku očekuju koncerti, kazališne predstave, filmske i književne večeri. OLJK traje do 30. kolovoza, a detaljan program dostupan je na www.kulturni-centar.hr.

Lauš – dokument teškog vremena

Prvi ovogodišnji program u okviru *Ciklusa hrvatskog filma u Vojvodini* priređen je 26. lipnja u subotičkom Art kinu *Lifka* projekcijom dokumentarno-igranog filma *Lauš* scenaristice i redateljice hrvatskog porijekla **Branke Bešević Gajić** koja živi i radi u Beogradu.

Kroz priču o tragičnoj sudbini poznatog glumca **Žarka Lauševića** (1960. – 2023.) *Lauš* progovara o, kako je autorica ukazala, »jednom vremenu koje je bilo teško i u kojem smo svi na neki način bili žrtve«. Lauševićeva tragedija započinje još 1990. godina kada se, zbog uloge u predstavi o svetom Savi, našao na udaru ultranacionalista koji su, ne uvažavajući slobodu umjetničkog izraza, smatrali da komad nedostojanstveno prikazuje lik i djelo sveca i prosvjetitelja. Prijetnje upućivane glumcu bile su razlog da Laušević iz sigurnosnih razloga nosi sa sobom pištolj, a što je za posljedicu imalo veliku tragediju: jedne lipanjske večeri 1993. s njim i njegovim bratom **Branimirom** sukobila se skupina mladića, Žarko je pucao u samoobrani te dvojicu ubio, a trećeg teško ranio. U zatvoru je proveo blizu pet godina.

O uzrocima tragedije

»Ovim smo filmom pokušali odgovoriti na pitanja što se zapravo dogodilo, što je uzrok tragedije. Film je sniman tri godine i završen je 2014. Izazvao je veliki interes javnosti, na premijeri smo imali oko četiri tisuće gledatelja. Željela sam i da mi sâm Žarko Laušević da suglasnost za

snimanje. Nesprečiva Branka, tako me je zvao. U filmu smo predstavili i jednu i drugu stranu uz dužno poštovanje prema svim akterima tragičnog događaja«, kaže Bešević Gajić.

Ujedno, *Lauš* je dokument 90-ih godina, njihovih političkih lomova.

»Htjela sam prikazati sav taj ultranacionalistički metež koji je pratio izvođenje predstave o svetom Savi. Kroz priču o tom slučaju film govori o sudbini umjetnika u vremenu ideoloških i političkih lomova. Ujedno, to je optužba protiv ideoloških podjela i nasilja«, kaže autorica filma.

Uz brojne sugovornike, njegove kolege glumce i glumice, redatelje, odvjetnike i druge ličnosti, u filmu su korišteni i citati iz Lauševićeve autobiografske knjige *Godina prođe, dan nikad*.

Nakon projekcije s autoricom filma razgovarao je urednik *Ciklusa hrvatskog filma u Vojvodini*, filmski redatelj **Branko Ištvančić**. Govoreći o porukama *Lauša*, Ištvančić je naveo kako je film moralni čin onoga tko stoji iza kamere. Kako je dodao, plan je da se u okviru *Ciklusa* prikažu i neka druga ostvarenja Branke Bešević Gajić.

O autorici

Branka Bešević Gajić filmska je i televizijska redateljica, scenaristica, doktorica umjetnosti i sveučilišna profesorica. Rođena je u Pančevu, u hrvatskoj katoličkoj obitelji podrijetlom iz Vinkovaca. Njezin opus obuhvaća

igrane, dokumentarne i interaktivne filmove, kazališne predstave i TV projekte, s posebnim fokusom na društveno angažirane teme. Diplomirala je i doktorirala na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu.

Njezini filmovi prikazivani su i nagrađivani na brojnim međunarodnim festivalima, a posebno se ističu *Dom anđela*, prvi forenzički triler u regiji, te interaktivni igrani film *Odluka*, koji je otvorio nova vrata u filmskoj formi i društvenom dijalogu. Rad Bešević Gajić prožet je temama identiteta, pravde i borbe protiv nepravde, a njezin umjetnički izraz nerijetko spaja osobnu priču s univerzalnim pitanjima ljudskosti.

Kao redateljica i profesorica, aktivno doprinosi razvoju suvremenog filmskog jezika i afirmaciji mladih autora u regiji. Osnovala je Festival hrvatskog filma u Beogradu, gdje djeluje kao umjetnička direktorica i selektorica, s ciljem jačanja kulturnih veza i afirmacije hrvatske kinematografije izvan matice. Članica je brojnih profesionalnih udruženja. Živi na relaciji Vinkovci – Beograd.

Ciklus hrvatskog filma u Vojvodini organizira udruga *Artizana* iz Zagreba u partnerstvu s Art kinom *Lifka* i Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata te uz potporu Hrvatskog audiovizualnog centra.

D. B. P.

Još jedna filmska radionica u Tavankutu

Bez raspusta za male cineaste

Iako je u tijeku raspust, u Osnovnoj školi *Matija Gubec* u Tavankutu atmosfera je 25. i 26. lipnja bila radna. Naime, u tom je selu i ove godine organizirana filmska radionica pod nazivom »Kad se male ruke slože« koju vodi filmski redatelj **Branko Ištvančić** (Tavankučanin sa zagrebačkom adresom) skupa sa svojim kolegom **Zoltanom Siflisem**. Desetak polaznika upoznalo je osnovne pojmove vezane za filmsko stvaralaštvo te dobilo priliku upoznati magiju nastajanja filma. Osnove filmskog izraza učili su na primjeru kratkog igranog filma *Jeka mog djetinjstva* koji je režirao **Rajko Ljubić**. Film koji se bavi sjećanjima na djetinjstvo bio je polazište da sudionici i sami napišu kratku priču o događaju iz života koji je na njih ostavio snažan dojam. Te su priče potom ispričali i snimili, upoznajući tako rad ispred i iza kamere. Uslijedila je montaža filmskih zapisa, uz dodavanje efekata.

Osim znanja i vještina, kroz ovakve radionice polaznicima se želi pružiti mogućnost uvida u različite sfere

društvenog života te ih upoznati s istaknutim osobama iz lokalne zajednice kako bi ih inspirirali da i sami ostvaruju velika postignuća, poručuju iz škole.

Radionicu je, u suradnji sa školom, organizirala Inovativna mreža iz Subotice a uz potporu Grada Subotice.

D. B. P.

***Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«***

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 400 dinara.

Gostovanje rumskog *Gupca* u Tuzli

Tamburaši oduševili publiku

Veliki tamburaški orkestar i folklorni ansambl HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume bili su gosti proslave blagdana Svetog Petra i Pavla u Tuzli. Organizatori svečanog obilježavanja patrona župe bili su mjezna udruga *Hrvatski dom* i Franjevački samostan svetog Petra i Pavla. Ovogodišnja manifestacija trajala je dva dana (28. i 29. lipnja). Prvog dana, u prostorijama Hrvatskog kulturnog centra održan je cjelovečernji koncert Velikog tamburaškog orkestra HKPD-a *Matija Gubec*, a drugog dana manifestacije, nakon svečane mise u franjevačkom samostanu, bio je organiziran defile ulicama grada, u kojem su uz folklorashe iz Rume, sudjelovali i članovi tri lokalne udruge: KUD-a Župa Breške, KUD-a *Sveti Ilija Prorok* i folklorne skupine Udruženja žena *Snaga Timuna*.

Na subotnjem koncertu rumski su se tamburaši predstavili skupa s vokalnim solistima (**Katarina i Milica Atanacković, Albin Likaj i Darko Matešić**) na opće oduševljenje publike. Pod ravnanjem dirigenta i umjetničkog voditelja orkestra **Predraga Pavlovića** izveden je raznovrstan program – od instrumentala preko filmske glazbe do klasičnih kompozicija. Prostora je bilo i za obrade poznatih skladbi zabavne glazbe, gdje se posebno istaknulo izvođenje numere *Zemljo moja* **Ismete Kravavac** i **Kemala Montena**. Koncert svakako ne bi bio potpun da

na njemu nisu izvedene i poznate tamburaške pjesme iz Srijema kao i neslužbena himna kako samog tamburaškog orkestra i Društva tako i same Rume, čuvena kompozicija *Moj kičeni Srem* nekadašnjeg dugogodišnjeg dirigenta i umjetničkog voditelja Društva **Josipa Jurce**, koju su svi solisti zajedno otpjevali, a nakon ovacija publike izveli ponovno na bis.

U kontekstu suradnje dviju hrvatskih udruga iz dvije države, predsjednik rumskog Društva **Zdenko Lanc** uručio je predsjedniku udruge *Hrvatski dom* **Draženu Divkoviću** sliku s motivom zgrade nekadašnjeg *Hrvatskog doma* u Rumi.

N. J.

Izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Hrvatske

Glasujte za Hrvatice iz Srbije

Ina ovogodišnjoj, 12. reviji tradicijske odjeće i izboru najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Hrvatske, sudjelovat će i Hrvatice iz Srbije. U pitanju su **Ana Rukavina** iz Subotice (iz HKC-a *Bunjevačko kolo*) i **Ivana Paštrović** iz Sombora (predstavnik HKUD-a *Vladimir Nazor*), odjevene u bunjevačku nošnju. Središnji program smotre održava se 5. srpnja u Tomislavgradu (BiH), a u susret tome organizirano je i online glasovanje za izbor najfotogeničnije sudionice. Glasovanje je moguće na internetskoj stranici udruge *Stecak* – www.udruga-stecak.com, kao i preko Facebook stranice udruge, do 5. srpnja u 17 sati.

Reviju, čiji program traje od 30. lipnja do 6. srpnja, organizira Udruga za očuvanje i promicanje tradicijske kulture u Bosni i Hercegovini *Stecak* u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika i Kulturno informativnim centrom Tomislavgrad. Projekt se realizira uz financijsku potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Vlade Hercegbosanske županije, Federalnog ministarstva kulture i sporta, Federalnog ministarstva okoliša i turizma, Grada Biograda na Moru i Općine Tomislavgrad.

H. R.

Proslava svetkovine Svetog Pavla

Subotička biskupija svečano je obilježila svetkovinu Svetog Pavla apostola, svoga nebeskog zaštitnika i Dan Biskupije. Središnje euharistijsko slavlje održano je u katedrali svete Terezije Avilske u ponedjeljak, 30. lipnja. Svetu misu predvodio je nadbiskup i apostolski nuncij u Srbiji, mons. **Santo Rocco Gangemi**, kao posebni izaslanik Svete Stolice. Uz njega, proslavi su nazočili kardinal i beogradski nadbiskup mons. **Ladislav Német**, nadbiskup u miru mons. **Stanislav Hočevár**, srijemski biskup mons. **Fabijan Svalina**, zrenjaninski biskup mons. **Mirko Štefković**, biskup u miru mons. **Đuro Gašparović**, te mnogobrojni svećenici. Subotički biskup mons. **Franjo Fazekas** u pozdravnom se obraćanju zahvalio gostima koji su, kako je rekao, svojom nazočnošću uveličali slavlje zaštitnika Subotičke biskupije svetoga Pavla Apostola. U svojoj propovijedi nadbiskup Gangemi je rekao kako svetkovina nebeskog zaštitnika predstavlja važan trenutak u životu jedne biskupijske zajednice, ona stavlja u prvi plan veze vjere koje povezuju vjernike, biskupa, svećenike, redovnike, đakone, redovnice i vjernike laike s onim koji je izabran za uzor kršćanskog života u toj mjesnoj crkvi.

»Prisvajajući riječi iz himna koji u rimskom kolegiju Capranica redovito pjevaju svojoj zaštitnici, smatram prikladnim i u ovom svečanom kontekstu primijenivši na svetoga Pavla. Kao njegovi štovatelji izjavljujemo, u njemu prepoznamo vlastito lice i svako djelovanje svoga života. Drugim riječima, onoga koga štujemo kao zaštitnika stavljamo sebi za primjer i uzor cjelokupnog postojanja, a u godišnjem spomenu obnavljamo svoju vjernost i potvrđujemo svoju privrženost. To nas je večeras okupilo u ovoj crkvi, u društvu dragog nam kardinala Ladislava Németa, rodnom iz ove biskupije, pod brižnom pastirskom skrbi biskupa Ferenc Fazekasa u prijateljstvu i blizini ostalih pastira crkve u Srbiji«, rekao je nadbiskup Santo Rocco Gangemi.

Rekao je da dok se u nedjelju Crkva bazirala na slavlje dvojice apostola Petra i Pavla i pozornost usmjerila na nebeskog čuvara ključeva, u ponedjeljak su se svi okupili kako bi uprli svoj pogled u Pavla, apostola naroda i neustrašivog misionara koji se posvetio naviještanju Isusovog evanđelja.

»Mogli bismo dugo promišljati o životu našega svetog zaštitnika i ne bi nam bilo teško uočiti mnoge plemenite

Kristovi učenici

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Ljudske crte koje su prosvijetljene božanskim svjetlom prerasle u kreposti. To su darovi koje je gospodin nesumnjivo posijao u njegovo srce, a Božja ih je milost obilno razvila. U njegovu je životu na neki način ostvareno ono što Isus kaže o zrnu gorušice koje je posijano u tlo u tišini: raste u potpunosti neprimjetnosti tako da čovjek, bio budan ili spavao, ne primjećuje njegov rast sve dok ne postane stablo u kojem

nebeske ptice svijaju gnijezda. U svijetu nestalnih odluka gdje se slijede trendovi, a ne više poštenje i pravednost, u društvu gdje je politička korektnost zamijenila ono što je ispravno i pravedno, potrebni su nam primjeri i dosljednost. Ne trebamo biti djeca koju valovi bacaju amo-tamo i koje svaki vjeter nauke zanosi kako ne bismo bili oni koji su se trudili cijelu noć, a nisu ništa ulovili», zaključio je nadbiskup Santo Rocco Gangemi.

Ivan Ušumović

Krist je došao među nas da donese Božje kraljevstvo, da nam vijesti Boga koji iznad svega ljubi čovjeka i da nam donese spasenje. No, za svoje poslanje on treba suradnike, treba učenike koji će učiti od njega, a onda to širiti po svijetu, među ljudima, i onda kada se on vrati k Ocu, sve do njegovog ponovnog dolaska. Ove nedjelje čitamo kako za ovo poslanje priprema sedamdeset dvojicu svojih učenika i šalje ih naviještati u različite gradove. Zanimljivo je čuti kako ih Isus upućuje, ali nam je zapravo važno da su upute izrečene ovim učenicima, upute svima nama, jer što smo mi danas nego njegovi učenici čija je zadaća naviještanje.

Radnici u žetvi

Krist na početku pouke onima koje šalje govori: »Žetva je velika, ali radnika malo. Molite dakle gospodara žetve da radnike pošalje u žetvu svoju« (Lk 10,2). Crkva je oduvijek ove Kristove riječi shvaćala kao potrebu molitve za duhovna zvanja. I istina je, potrebno je moliti za nova duhovna zvanja, jer je u Crkvi sve manje svećenika, redovnika i redovnica. Moderan način života duhovno stavlja u drugi plan, a život pun odricanja postaje u hedonističkom društvu apsolutno neprivlačan i neprihvatljiv. Zato se mladi ne odazivaju pozivu da slijede Gospodina, osobito ne na način posvećenog života, kada moraju umirati sebi da bi živjeli Kristu. Stoga na ovu nakanu moramo moliti gorljivije nego ikad, jer Crkvi su više nego ikad potrebni svećenici i redovnici. Oni su ti koji nas vode bliže Kristu, posrednici između Boga i ljudi. Po njima se Krist spušta u Presveti Oltarski Sakrament i ostaje s nama, kao što po njima dolazi među nas u svim sakramentima po kojima prati naš život. Crkva ne može i ne smije

ostati bez svećenika, ne smije ostati bez redovnika i redovnica, koji molitvom prate Božji narod. A brojevi govore da ih je sve manje, što i sami primjećujemo u svojoj okolini. Bog poziva, ali se ljudi ne odazivaju, praćeni različitim strahovima. Zato moramo moliti za duhovna zvanja, za hrabrost mladih ljudi da posvete svoj život Bogu i njegovu narodu, a mi im trebamo biti podrška, kako molitvena, tako i svaka druga.

Svi smo poslani

No, nisu samo svećenici, redovnici i redovnice oni koje Gospodin šalje naviještati, šalje svakoga tko je po sakramentima inicijacije postao dio njegova naroda. Dakle, svi smo poslani biti širitelji Božjeg kraljevstva na zemlji i svjedoci Božje ljubavi, pogotovo danas kada svijet vapi za ljubavlju i mirom. Ipak, Krist upozorava da nas šalje kao janjce među vukove, ali i daje uputu da ne nosimo sa sobom ni vreće, ni torbe, ni obuće. Neće svatko razumjeti i prihvatiti naš navještaj. Kršćanima nikada nije bilo lako živjeti Kristovim načinom života. Biti primjer pravog učenika nikada nije popularno, jer je to poziv na mijenjanje, odbacivanje starog sebe, a ljudi to ne vole. Zato kršćani imaju neprijatelje, zato na mnogim mjestima nisu poželjni. Jer pravi kršćanin svojim načinom života pokazuje onome tko nije da griješi, da radi loše, a lakše je zatvarati oči pred svojim greškama nego se mijenjati.

Ipak, kršćanin ima sa sobom snagu koju nitko ne može pobijediti, ima svoga Gospodina koji će se uvijek za njega pobrinuti, zato ne mora nositi ni vreće ni torbe, jer se njegov Bog za njega brine. On treba brinuti samo oko toga kako će svjedočiti. Ako tako budemo živjeli, Bog će se proslaviti u našem životu, a svijet će nas prepoznati kao Kristove.

Kapele na katoličkim grobljima u Srijemskim Karlovcima

U Srijemskim Karlovcima postoji značajna kultura uređenja katoličkih grobalja. Osim katoličkog groblja na brežuljku Doka, koji se nalazi uz istoimeni potok, katolici se sahranjuju i na groblju na Magarčevom (Magarećem) brijegu, poznatom i po karlovačkom vidikovcu, veoma posjećenom. Na tom groblju postoji pravoslavni, kao i katolički dio. Sahranjivanje na bregovima posebnost je Srijemskih Karlovaca, koji nisu neobični za ovo mjesto, budući da se proteže kako uzduž lijeve obale Dunava, tako i na sjevernim obroncima Fruške gore.

Kapela sv. Jakova

Groblje na Magarčevom brijegu od 1913. godine krasi kapela sv. Jakova na njegovu vrhu (153 metra nadmorske visine), ostavština obitelji **Žagar**. To je naznačeno na natpisu koji stoji iznad portala na čeonj strani: »Kapela sv. Jakoba

apostola sagradjena od Jakoba i Marije Žagar 1913.«. Ova kapela u odnosu na sve ostale crkve u Srijemskim Karlovcima ima dominantan položaj, a s mjesta na kojem se nalazi pruža se predivan pogled na, s jedne strane središte Karlovaca, kapelu Gospe od mira i Dunav, te s druge strane na brijeg Čerat i Frušku goru.

Ova neogotička crkvića ima dva traveja odvijena pilastri-
ma, višestranu oltarsku apsidu, kontrafore na fasadama, dekorativni portal i osmokutni drveni zvonik nad ulaznim dijelom. U unutrašnjosti crkve postoji oltarna slika sv. Jakova apostola. **Jakov i Marija Žagar** sahranjeni su u kripti

ove crkve, a godine 1923. zabilježeni su i kao do-
brotvori karlovačke župne crkve Presvetog Trojstva, budući da su darovali sred-
stva za oltarnu sliku Presvetog Trojstva, a zaslugom Marije Žagar izrađen je i jedan vitraž u karlovačkoj crkvi. U župi Srijemski Karlovci od župnika **Mateja Perića** može se saznati da je u kripti kapele sahranjeno desetak članova ove obitelji, a posljednji prije tri godine. Kapela se koristi za

sprovodne obrede, iako je, kako saznajemo, spremna za obnovu. Do nje se može doći automobilom, strmim putem preko ulica Volnog i Matoševe, a posjet kapeli prigoda je i za proučavanje hrvatskoga, češkoga i njemačkoga katoličkog identiteta Karlovaca.

Kapela na groblju Doka

Zapadnu padinu brijega Doka, najviše visine 143 metra, zauzima Katoličko groblje. Precizni podaci o vremenu njegova nastanka nisu poznati, no spominje se da je nastalo tijekom XVIII. stoljeća. Nešto je manje od groblja na Magarećem brijegu. Sačuvan je manji broj kamenih spomenika iz XIX. stoljeća. Grobljem dominira kapela obitelji **Posavac**, skromnih gabarita, podignuta 1918. godine u duhu arhitekture akademizma. Ulazna vrata su polukružno završena i okrenuta ka pristupnoj terasi i stubištu. Iznad ulaza je dekorativno obrađen zabat, nadvišen križem. U zabatu je utisnuta godina izgradnje kapele: 1918. 29/X., a iznad samih vrata natpis izveden velikim slovima: »Po milosti Božjoj«.

Na bočnim pročeljima nalazi se po jedan polukružno završen prozor. Fasada je izvedena u umjetnom kamenu i dekorativno obrađena u duhu pseudorustike. U kapeli se nalazi oltar s prikazom Isusove molitve na Maslinskoj gori. Na natpisu iznad slike parafrazirane su riječi koje je Krist izgovorio u toj molitvi (originalni prijepis): »Bože Otče neka bude sveta volja tvoja«. S desne strane ulaznih vrata nalazi se uklesani natpis (velikim slovima) iz koga saznajemo kome je posvećena kapela: »Na slavu Gospodu Bogu! / Sv. Trojstvu i Majki Gospodnjoj! / U spomen svetskoga rata i / Groznice španjolske u kojoj je / podlegla moja ljubljena kćerka / Angela učit. maturantica u / cvetu svoje mladosti / – do groba žalosna majka« (originalni prijepis). S lijeve strane vrata je također ploča s uklesanim tekstom (originalni prijepis): »Ovdje počiva u miru Božjem / Obitelj Preinić – Posavec / Milosrdje mole duše tvoje / Da ih primiš o gospode / U blaženstvo svoje«. Čini se da je u prezimenu Posavec klesar napisao umjesto slova »e« slovo »a« (Posavac), pa se kasnije ispravio.

Ispod oltarne slike je oltar s bogatim, ali nepotpuno čitljivim natpisom na prednjoj strani. Na lijevoj polovici uklesanoga natpisa navedeno je (originalni prijepis): »Ovdje počiva u gospodu / usnula Angela Mira / Majčina nada a sada nebeska vila / Preselite Višnji u naručja sreće / Iz koje

te više nikada vratiti neće / Preselite ... ljubljenog / Kraja lepog Zagreba Mirogoja / Snevaj... san na ... / Ljudskog Spasitelj ...« (trotočkama su navedena mjesta riječi koje su nečitljive, a iz konteksta nerazumljive). Na desnoj polovici istoga natpisa isklesane su riječi (originalni prijepis): »Ustanite sveti ustanite ljudi / Angela maturantica podlegla / u Španjolskoj groznici 21. god / života, dana prevrata / svetskoga rata 29. X. 1918. god / predana majki zemlji / a čista djevičanska duša / uživala u nebesima / život – vječni«.

Svi ovi podaci, a navodimo ih budući da u literaturi koja popisuje iznimno bogatu arhitekturu Srijemskih Karlovaca podataka o ovoj kapeli nema, djeluju zbunjujuće. U pojedinim dokumentima sekundarnoga značenja (prostorni planovi, turističke studije), navodi se da je riječ o kapeli **Helene Gajdek**, što možda upućuje da je **Angela**, u čiji spomen je objekt sagrađen, njezina kći. Nema u tim izvorima spomena obitelji Posavec, a navodi se da je to mauzolej obitelji **Funk**, koja se na epitafu ne spominje, kao ni na pločama na vanjskom dijelu ulaza. Unutrašnjost kapele, koja sadrži i križ (s natpisom Angela Hajdek) je zapuštena, a kroz djelomice polupane prozore ubačeni su nedolični predmeti.

Marko Tucakov

Hrvatska riječ, broj 23, 4. srpnja 2003.

Vruće sindikalno ljeto

Prijetnju da će u Srbiji organizirati generalni štrajk, upućenu još za vrijeme Slobodana Miloševića, Milenko Smiljanić će, može biti, realizirati pod vlašću DOS-a, ali s »aneksom« o rušenju Vlade. Radnički prosvjedi, koje je ovih dana organizirao Samostalni sindikat Srbije, trebali bi biti jasna poruka vlastima o neizdrživo teškoj egzistencijalnoj situaciji u kojoj se radnička klasa nalazi. Zbog čega je »radničkoj klasi« bila izdrživa situacija s hiperinflacijom u kojoj se od jedne plaće nije mogao kupiti niti kilogram kruha, ili u kojoj se za litru ulja i mlijeka moralo čekati satima pred samoposlugama, nije baš lako razumjeti, ali sudeći prema uličnim prosvjedima i sinkroniziranim štrajkovima velikih monopolskih (državnih) poduzeća, radni narod zemlje Srbije je opasno ljut. I pri tome politički sazrio, jer zna gdje treba udariti – pravo u Vladu zahtjevom za njenu smjenu.

(Vesela Laloš)

Hrvati bez inicijative

Dok neke stranke s nestrpljenjem očekuju lokalne izbore sigurne u svoju pobjedu, hrvatske stranke se pretjerano ne oglašavaju i ne komentiraju vlastite rezultate, niti prezentiraju svoje programe eventualnim budućim glasačima... I dok je rad udruga, kulturno-prosvjetnih društava i zajednica neophodan u očuvanju i njegovanju kulturne baštine, on ipak ne osigurava politički utjecaj, bez kojeg nije moguće »pozicioniranje« hrvatske manjine u Srbiji i Crnoj Gori, niti niveliranje s drugim »starim« manjinskim zajednicama koje potpunije ostvaruju pripadajuća prava, na primjer u sferi obrazovanja i informiranja.

(Jasminka Dulić)

Pjesnici narodu svome

U Velikoj dvorani Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« u Subotici 28. lipnja održana je pjesnička večer »Lira naiva 2003«. U organizaciji Hrvatske čitaonice i Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« okupili su se pjesnici amateri iz Srijema, Podunavlja, Sombora i Subotice. Ravnateljica Hrvatske čitaonice Katarina Čeliković, govoreći o potrebi pisanja stihova na hrvatskim dijalektima, istakla je važnost očuvanja jezika zbog duhovnog opstanka naroda u jeziku. Sudionici prvog pjesničkog susreta pročitali su po jednu pjesmu. ... Publika je srdačnim aplauzima pozdravljala stihove pjesnika, a potom su recitatori vodili publiku kroz poruke i intimu ljepote pjesnika-sudionika ovog susreta.

(Zvonko Sarić)

Seljacima ne pomaže ni 15 dinara po kilogramu

Vlada je proglasila sušu elementarnom nepogodom i naložila ministarstvima za poljoprivredu i za zaštitu životnog okoliša da za dva tjedna pripreme plan nadoknade štete ugroženim područjima. Ne rekospo mađarska vlada.

Mi još ne žurimo u Europu, pa ćemo biti zadovoljni i time da nam ne poskupi kruh. Pokrajinski tajnik za poljoprivredu Igor Kurjački je precizirao da će ukupan rod u Vojvodini biti 650 tisuća tona, što je »sasvim dovoljno za domaće potrebe«, no »veliko je pitanje hoće li zemljoradnici tu pšenicu predati prerađivačkoj industriji, jer nisu zadovoljni cijenom«. On smatra da bi država trebala premirati pšenicu s dinarom po kilogramu, kako se ne bi dogodilo da cijena pšenice prijeđe osam dinara, jer bi to moglo izazvati poskupljenje kruha. Zemljoradnici, međutim, kažu da im ni 15 dinara po kilogramu ne bi značilo ništa jer je šteta ogromna.

(Slavica Mamužić)

Dujizmi

- ✓ *Među europskim narodima osjećamo se kao stranci.*
- ✓ *Slobodan čovjek osuđen je na izbor.*
- ✓ *Sirotinju najviše vežu lanci kontejnera.*
- ✓ *Podzemlje? To je ono što sada drži vodu.*

Dujo Runje

**Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«.**

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 700 dinara.

Ljetovanje i program profesionalne orijentacije za 95 djece

Pozdrav iz Novog Vinodolskog

Ljetovanje ili program profesionalne orijentacije bio je povod boravka 95 djece iz Vojvodine u odmaralištu Crvenog križa *Villa Rustica* u Novom Vinodolskom. Tako su od 23. do 30. lipnja u Novom Vinodolskom boravili učenici 4. i 5. razreda cjelovite nastave na hrvatskom jeziku iz Subotice, Male Bosne, Đurđina i Tavankute te učenici 5. razreda koji pohađaju predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture iz Žednika, Lemeša, Monoštora, Berega i Sonte kao i učenici 7. razreda koji su bili sudionici programa profesionalne orijentacije *GPS – Gdje poći sutra?* iz Subotice i Berega.

A kako su provodili dane?

Svakoga dana djeca su imala zadani slijed aktivnosti. Četvrtiši i petaši su prije svega išli na plažu, na kupanje, naravno pa na ljetovanju su, ali bilo je tu i brojnih drugih sadržaja. Najprije je za neplivače organizirana školica plivanja kako bi što prije svladali ovu važnu tehniku i mogli u potpunosti uživati u boravku na moru. Zatim, ponuđene su im i dodatne aktivnosti pokraj plaže da upotpune užitak, kao boćanje, mini nogomet i košarka te stolni tenis. Nakon ručka svi su imali radionice i predavanja koje su vodili volonteri Crvenog križa gdje su pričali o sigurnosti na vodi, igrali društvene igre te igricu *pirati i mornari*. Nakon poslijepodnevnog odmora uslijedile su kreativne radionice, matematičke igrice i *igra mafije*. Svi su bili podijeljeni u četiri skupine i svakoga dana mijenjali radionice. Potom bi uslijedilo još jedno kupanje i navečer su organizirane tematske zabavne večeri kao karaoke, *just dance*, disco večer ili *ja imam talent*.

A sedmaši, njih šesnaest, koji su došli sudjelovati u programu profesionalne orijentacije *GPS – Gdje poći sutra?*, koji ima za cilj upoznati učenike s vlastitim sposobnostima i pomoći im pri odabiru srednje škole, imali su nešto drugačiji dan. Njihove aktivnosti organizirale su učiteljica **Tanja Stantić** i asistentice **Dunja Šimić** i **Dragana Musin**. Najprije su imali uvodne radionice gdje su se upoznali s pravilima ponašanja i razgovarali o odnosu jednih prema drugima. Potom su obavili profesionalno testiranje vlastitih sposobnosti i interesiranja da bi uslijedile radionice o izboru zanimanja. Imali su i duhovni program kako bi promišljali o svom mjestu u zajednici, a jednu večer na plaži su prire-

dili i Križni put gdje su nakon svake postaje postavljali sebi pitanje o vlastitom životu i budućnosti koja je pred njima. Nakon svih aktivnosti i na temelju rezultata testiranja organizirani su i individualni razgovori s psihologinjom **Jasnom Vojnić**, čime je u potpunosti zaokružena priča njihove profesionalne orijentacije.

I tako je sedam dana prošlo za tren. Ovo prekrasno ljetovanje, koje je organiziralo Hrvatsko nacionalno vijeće u suradnji HPD-om *Bela Gabrić* iz Subotice u sklopu Programa prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije za 2025. godinu, završeno je nedjeljnom svetom misom na kojoj su djeca i pratitelji zahvalili Bogu ne samo za ovo zajedništvo i putovanje već i za proteklu školsku godinu.

B. I.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35 m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa navise.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsApp ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjvice i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Gradska uprava Subotica, Trg slobode 1, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 14. i 39. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 94/24), u svojstvu nadležnog tijela:

OBAVJEŠTAVA JAVNOST O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ

Podnositelj zahtjeva »W-line« d.o.o. Beograd, Ikarbus 3 Nova br. 19, 11080 Beograd-Zemun, ovlaštenog od nositelja projekta »A1 Srbija« d.o.o. Beograd, Milutina Milankovića br. 1ž, 11070 Novi Beograd, podnio je 23. 6. 2025. godine zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na okoliš projekta: Radio-bazna stanica mobilne telefonije »NS2722_01 SU-Bikovo autoput«, na k. p. br. 598/13 K. O. Bikovo, Subotica (45.99769 ° , 19.72078 °). Predmet je zaveden pod brojem 002813392-2025-09693-004-081-380-001.

Javnost može izvršiti uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju nositelja projekta i dostaviti mišljenje na podnijeti zahtjev u roku od 15 dana od dana oglašavanja. Uvid se može izvršiti u prostorijama nadležnog tijela u Gradskoj kući u Subotici, soba 130, svakog radnog dana od 10 do 14 sati, kao i elektronički na internetskoj veb prezentaciji Grada Subotice, na adresi www.subotica.ls.gov.rs/cat_doc/zastita-zivotne-sredine. Mišljenja se mogu dostaviti na adresu nadležnog tijela ili elektroničkom poštom na adresu zivotnasredina@subotica.ls.gov.rs.

U postupku odlučivanja tijelo može donijeti odluku da je za predmetni projekt potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti njen opseg i sadržaj ili odluku da za predmetni projekt nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti mjere sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja negativnih utjecaja ili druge minimalne uvjete zaštite okoliša.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 8. 7. 2025.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Veliko jedrenje (I. dio)

Puna jedra pune pluća

bila planirana), odluka je nekako spontano pala na Grčku – točnije Krf.

Krf je jedan od najpoznatijih grčkih otoka, smješten u Jonskom moru, blizu zapadne obale Grčke i albanske obale. Zahvaljujući povoljnim vjetrovima, kristalno čistom moru i razvedenoj obali s brojnim uvalama i skrivenim plažama, Krf je izvrstan izbor za jedrenje. Otok nudi savršenu kombinaciju prirodnih ljepota, povijesnih znamenitosti i mirnih sidrišta, što ga čini idealnom destinacijom za sve koji žele istraživati Jonski arhipelag s mora.

Splet okolnosti

Ovaj nam je put bio i mali izlazak iz zone komfora jer smo putovali avionom i bili prilično ograničeni količinom prtljage. Pronašli smo povoljne karte iz Niša, pa smo do tamo išli automobilom. Za sve koji se pitaju gdje ostaviti auto – sam aerodrom ima pristupačan parking, a u blizini postoji i nekoliko privatnih opcija, tako da je to lako rješivo.

Putovanje avionom donijelo nam je i dva dodatna dana na Krfu, izvan boravka na jedrilici, jer smo let u dolasku imali dan prije početka jedrenja, a povratak dan nakon. Ta dva dodatna dana proveli smo istražujući Krf i njegove plaže i ulice staroga dijela grada.

Krf mi se jako svidio. Prije puta čitala sam koje su plaže na otoku najljepše prema raznim preporukama – često se spominju Paleokastritsa, Glyfada i Porto Timoni. Iako su sve tri na popisu mjesta koja bih voljela posjetiti, ovoga puta smo se ipak zatekli na jednoj sasvim drugoj – plaži Ipsos, i to u njezinom zavučenom dijelu, mirnijem i manje turističkom. Kasnije smo obišli i glavni dio Ipsosa, onaj uz magistralu i – iako inače ne volim takav stil plaža – moram priznati da mi je vizualno bila predivna. Sve izgleda kao scena iz nekog ljetnog filma: palme uz cestu, more u pozadini, svjetlo koje se odbija od valova i stakla na skuterima.

Polovicu posljednjeg dana proveli smo u obilasku starog grada Krfa, što je samo po sebi posebno iskustvo. Prošetali smo glavnim trgom, prošli kroz park uz tvrđavu i promatrali kako se gradski život isprepliće s poviješću. U tvrđavu nismo ulazili – nismo imali dovoljno vremena, a i bili smo već dovoljno oduševljeni pogledom na nju s palube jedrilice.

Uličice starog grada mirišu na mediteranske začine i prošlost – male trgovine, kamene kuće s drvenim kapcima, rublje koje se suši između prozora... Sve to zajedno stvara atmosferu kojoj ne treba filter. To je onaj osjećaj kada znaš da neko mjesto nisi samo posjetio, već si ga zaista doživio.

Naravno, jedriličarski dio i sve najljepše s predivnog odmora ostavljam za sljedeći nastavak.

Gorana Koporan

Moje uživanje u promatranju ljudi postaje ozbiljna osobina mog karaktera, opis moje osobnosti, nešto protiv čega ne mogu, a ni ne želim boriti se. Evo, i na ovom odmoru, usred restorana, nisam mogla odoljeti promatranju i režiranju čitavih priča i života ljudi koje gledam. Volim vidjeti kako se smiju, jesu li im tijela opuštena, jesu li zainteresirani za razgovor ili ignoriraju sugovornika, kako jedu... Ma ne moram ni dalje objašnjavati. Uvijek čvrsto vjerujem da je baš tako kako sam i pretpostavila. Nemam neku potrebu čuti o čemu razgovaraju jer ne želim nikakav utjecaj na vlastitu verziju. I kad bi moje promatranje moglo trajati još malo duže, a da to nitko ne primijeti – bila bih presretna. Meni je to kao da gledam film uživo. Ne donosim nikakve osude, ne stvaram predrasude, niti išta slično što bi imalo veze s tim ljudima. Čisto uživam u vlastitim interpretacijama, dojmovima i trenutačnim emocijama.

Sve navedeno nema neke velike veze s mojom ovojotjednom destinacijom, ali se baš tamo posljednji put posebno istaknulo, pa ne želim da ode u zaborav.

Puna jedra

Kad smo planirali ovo ljeto, bilo je, naravno, mnogo ideja, ali i nekoliko smjernica koje smo željeli ispoštovati. Neću još otkrivati ostale destinacije, ali za ovu – koju smo upravo realizirali i koja se zove jedrenje – glavni kriteriji bili su da jedrilica bude veća nego prijašnjih godina i da jedrimo u novom akvatoriju.

Kako nam je jedrenje u Sardiniji, koje jako želim doživjeti, propalo zbog mog posla u prosvjeti i nemogućnosti uzimanja slobodnih dana u listopadu (za kada je ponuda

Vlatko Vojnić Tunić, kimboksač

Četvrt stoljeća u ringu

Unatoč činjenici da je ove godine napunio 42 godine, **Vlatko Vojnić Tunić**, čini se, nema namjeru okačiti rukavice o klin. Istina, pored brojnih borilačkih verzija, nedavno se oprobao i u disciplini bareknuckle (borba bez rukavica), te stao u ring protiv šesnaest godina mlađeg borca. Nije ustuknuo, kao i nikada tijekom svoje duge i uspješne borilačke karijere u kojoj je osvajao svjetske i europske naslove, ali neugodna ozljeda arkade primorala ga je na priekid borbe. U kraćem razgovoru Vlatko

čitateljima *Hrvatske riječi* otkriva pojedine detalje o svom dugogodišnjem aktivnom bavljenju borilačkim vještinama i planovima za budućnost.

Kada ste započeli treniranje kimboksa?

Svoje prve kimboksačke korake napravio sam 2001. godine u Győru (Mađarska) u klubu *Unicentral Bulls* s nepunih sedamnaest godina. Isprva sam se borio u disciplinama semi i light contact, koje su mekše i tzv. tatami discipline, a poslije sam prešao na full contact discipline kao što su: low-kick, K-1 i muay thai.

Koliko ste ukupno borba vodili i koji su Vaši najbolji rezultati tijekom zbilja duge aktivne karijere?

Dva puta sam bio profesionalni prvak Europe (verzije WKF, WPKC) u kimboksu i tajlandskom boksu, te dva puta prvak svijeta (WFC, WKL) među amaterima. Posljednji naslov osvojio sam prije mjesec dana u Baji (Mađarska) gdje sam branio boje svog kluba *Vlatko Fight Team*. U polufinalu sam svladao protivnika iz Engleske, dok sam u finalnom duelu bio bolji od protivnika iz Mađarske. Prošle godine, nastupajući za mađarsku reprezentaciju u Zagrebu na Europskom kupu (WAKO), osvojio sam tri zlatne i jednu srebrnu medalju u dvije težinske kategorije -94, +94 kg. U finalu superteške kategorije uspio sam pobijediti **Ivicu Ivića**, višestrukog prvaka svijeta iz Hrvatske koji u posljednje tri godine ima samo dva poraza.

Izuzev amaterskog, profesionalnog kimboksa i profesionalnog boksa jeste li si se okušali u nekim drugim borilačkim sportovima?

Jesam. Prošle godine sam nastupao u K-1 s malim rukavicama (6 unca), a nedavno sam se oprobao i u disciplini bareknuckle što je boks bez rukavica jer sam uskočio kao zamjena za borbu protiv jednog mladog protivnika koji ima samo 26 godina. Ja sa svoje 42 godine nisam osjećao nikakvu nelagodu zbog razlike u godinama; imali smo više dobrih razmjena udaraca dok mi nije pukla arkada prije kraja prve runde. Borbu je uživo prenosila televizija RTL u Mađarskoj. Svidjela mi se ova borilačka verzija pa imam u planu odraditi još jednu borbu bez rukavica, ali i koncem ove godine prestati s aktivnim bavljenjem u svim borilačkim sportovima. Želim se potpuno posvetiti trenerskom poslu u svom klubu *Vlatko Fight Team* koji aktivno djeluje u Győru.

D. P.

250 borbi

Tijekom svoje duge i uspješne sportske karijere Vlatko Vojnić Tunić nastupio je u više od 250 borba.

Salašari Somborski na utrci Kup Borovik

Veslačka ekipa HKUD-a *Vladimir Nazor Salašari somborski* sudjelovala je prošlog vikenda na veslačkoj utrci *Kup Borovik 2025.* koja je veslala na jezeru Borovik kod Đakova. Utrku od 7,5 kilometara somborski veslači završili su na devetom mjestu, od deset ekipa, ali su ostvarili najbolje vrijeme do sada. Dvije članice ženske ekipe bile su dio posade domaćina – Sportsko-veslačke udruge *Đakovo* koja se plasirala na petu poziciju, od ukupno sedam ženskih veslačkih ekipa.

Ovo je bila druga veslačka utrka na kojoj su *Salašari somborski* sudjelovali ove godine. Ono što ih očekuje početkom kolovoza je *Maraton lađa* na Neretvi.

Z. V.

Foto: Facebook Kup Borovik

POGLED S TRIBINA

Wimbledon

U ponedjeljak, 30. lipnja, počelo je 138. izdanje najglasovitijeg teniskog turnira na svijetu – Wimbledon, turnira za koji znaju i oni koji ne prate *bijeli sport*. Magija turnira nad turnirima započela je davne 1877. godine na travnatim terenima u ovom mjestu nedaleko od Londona. Isprva na adresi Worple Road (1877. – 1921.), a od 1922. godine turnir se igra u teniskom kompleksu izgrađenom na Church Roadu. Kontinuitet održavanja prekidan je samo tijekom ratnih godina i 2020. godine zbog pandemije covida. Od 2009. godine Wimbledon je prestao biti u potpunosti ovisan od nepovoljnih vremenskih faktora (kiša, vjetar, mrak) jer je podignut krov na centralnom terenu, a prvi cijeli susret igran indoor bio je duel između domaćeg miljenika **Andyja Murraya** i **Stanislasa Wawrinke** (29. lipnja). A ovo izdanje Wimbledon 2025. donosi i novu revoluciju i još jedan prijelaz tradicije koja datira od samih početaka turnira. Više neće biti linijskih sudaca, nego će se kontrola auta i spornih lopti vršiti putem electronic line calling tehnologije. Naravno, suci i sutkinje u stolcu ostaju na svojim mjestima. Revoluciju je, također, doživjelo i famozno pravilo igranja petog seta u muškom singlu – trećeg seta u ženskom singlu, kojemu se Wimbledon dugo opirao inzistirajući da se igra na dva gema razlike. Ali nakon rekorda u susretu (**Isner – Mahut** 70-68 u petom setu 2010. godine – meč je trajao 11

sati i 5 minuta) i najtvrdi konzervativci su shvatili kako to nema više smisla. Prvo se 2019. skratio peti set da se od rezultata 12-12 igrao tie break do 10 poena (**Đokovićeva** povijesna pobjeda protiv **Federera**) da bi konačno od 2022. godine na snagu stupilo pravilo od igranju tie braka do 10 poena, već od 6-6. Uz sve navedeno, ostala je na snazi još jedna tradicija, ona vezana uz novčane nagrade namijenjene sudionicima turnira. Wimbledon i dalje plaća najviše, a za nagradni fond je ove godine osigurano čak 53,5 milijuna engleskih funti. Nastup u prvom kolu donosi garantiranih 66.000 funti (72.000 eura), dok će pobjednici u muškoj i ženskoj singl konkurenciji otići doma s čekom od 3.000.000 funti (3.500.000 eura). Naravno, uz odbitak poreza. Što reći na koncu ovih impresivnih sportskih redaka? Najuspješnija nacija po broju osvojenih naslova je i dalje Velika Britanija (37 naslova), zahvaljujući čak 35 pobjeda u tzv. amaterskoj eri, ali u tzv. Open Eri (od 1968. godine) najuspješnije su SAD s 15 pobjedničkih trofeja. Govoreći o modernom muškom tenisu na tablici uspješnosti slijede Švicarska (**Federer**) s 8, Srbija (**Đoković**) i Švedska (**Borg, Edberg**) sa 7, te Australija 6 (**Laver, Newcombe, Cash, Hewitt**), Njemačka 4 (**Becker, Stich**) i Španjolska 4 (**Nadal, Alcatraz**) i dr. U ovom probranom društvu je i Hrvatska zahvaljujući magiji **Gorana Ivaniševića** i podvigu koji niti jedan tenisač prije njega nije napravio. Te neponovljive 2001. godine osvojio je Wimbledon igrajući s pozivnicom organizatora (wild card) kao 125. tenisač na ATP rankingu.

D. P.

Umotvorine

- * Ugodi sebi, jer svijetu nećeš nikada.
- * Život miješa karte, a đavo prste.
- * Čini dobro, ali nemoj da se zna da si dobar.

Vicevi, šale...

Pita žena muža:

- Dragi, što bi ti uradio da upadnem u rijeku?
- Potrčao bih do sela po pomoć.
- Ali selo je daleko!
- Draga, za tebe bih trčao i dalje!

Kako se zove muškarac koji se više puta ženio?

- Gospodar prstenova.

Aforizmi

- * Unaprijed brinuti zbog situacija koje se možda nikada neće dogoditi isto je kao vraćati dug koji nikada nije bio vaš.
- * Postoje tri stvari kojih se većina ljudi plaši: vje-r-uj-te, recite istinu i budite svoji.
- * Knjige imaju iste neprijatelje kao i čovjek: vatru, vlagu, životinje, vremenske prilike i vlastiti sadržaj.

Vremeplov – iz naše arhive

HKPD Jelačić, 2015.

Didine pripovetke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Dušu za dlakave žabe

Bio jedan teški bogataš, koji bi se propo do neba, noktima biskopo do pakla, samo da svaki dan ima više blaga. Nema kod njega srca ni suze: s vola bi odero kožu, a s čovika i dvi, samo da mu zgrću bogatstvo.

Tako je to bilo dugo dok se jedared nije privrnuo ko perce na vitru. Udario pomor u kuću i za kratko vrime posaranjivo i ženu i dicu. Valjda su ga najedared stigle silne kletve. Taki je čovik: izmini se priko noći. I ovaj se najedared podo nevolji. Dao se u nemar i kako je dosad zgrčo, latio se pa dvared jače rasipa. Pije i prodaje dok jedared nije dotiro dotle da ni sa sebe nije imo šta prodat.

Kako nije znao stat u zgrćanju blaga, sad najedared nije znao stat u rasipanju. Nema ništa osim gole kože, a prodavo bi da mož pit i bekrijat. Šta će već se siti vraga. Načuo da se u toj i u toj šumi vrag pokazuje kad je jaka misečina i aloc! on u šumu.

Kad tamo, a vrag baš lupa tikve o panj. Pravi pravcati vrag.

Bogatašu drugi već ni nije osto, pa će se on oma ispovidit vragu. Onaj sluša ko da ne zna koji putovi vode gosta, pa će na kraju kobjage zdravo lipo:

– Dobro si uradio kad si došo do mene. Ja znam lika tvojoj nevolji.

Bogataš se obradovo ko rođenom bratu, a ne vidi da se onaj smije u koziju bradu i samo lupa tikve o panj.

– Kaži, pa da te poštivam i u zvizde kujem više neg rođenog brata – bogataš bi ga već ljubio u ruke, samo da u onog nije papak misto šake.

Vrag kaže:

– Ja novaca sad nemam, al trgovat oču s tobom još i kako, samo kaži šta imaš na prodaj.

– Dušu – drugo baš ništa.

– Dobro, meni drugo ni ne treba.

Kaže onda da trgovini nema hibe makar on novaca nema. A evo zašto: u toj i u toj kraljevini obolio kralj, pa mu nigdi lika dok tri noći ne prispava na uzgljanci pod kojom će bit dlakava žaba.

– E, vidiš, pobratime, makar novaca nemam, ti ćeš sa mnom natrgovat ko da sam ti zlatnu njivu poklonio. Kralj plaća svako blago za jednu dlakavu žabu, a ja ću tebi za tvoju dušu dat pun džak dlakavi žaba.

Divani on ko da iz knjige štije, a bogataš se raduje i raduje, dok se najedared i u njegovoj glavi štogod štrećnilo ko da vrag nju lupa o panj misto tikava. Pomako se kaki crv u njegovoj glavi i najedared se dositi:

– Dobro, dobro, al di ćeš ti nač dlakave žabe?!

– Dobro, dobro, a di ćeš ti nač dušu?!

Vrag se sad nasmijo da mu sve zubi ispadaju, pa kad je onda puko tikvama ovog po glavi, sva šuma je zazvonila. I ode veso svojim putom, a ovaj nek se misli šta mu je od glave ostalo na ramenima.

Šaljive hrvatske narodne pripovijetke, 1958.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Od demografije do demokracije

Krenile vrućine. Šta š neg trpit. A faš nema mira. Poručio da će sutra oma potli ručka limuzinom doć zarad mene. Da triba otvorit poslidnje bure kadarke i da neće brez mene. Poručio da ponesem i balon. Isapim da j baš potrefio. Nigdi u selu nema bolje ladovine neg u fašovom podrumu. Mož se razladit, divanit, koštat kadarku pa još i ponet. Tako i bilo. Sili. Faš natočio a čaše se orosile. Kasam košto koda mi se oče otvorile. Faš će: »Uvik se divanilo da su nam dica pametna. Kako b rekli, da na dicma, da na škularima svit ostaje. Odavno se divani i kako nam ta demografija ne stoji kako triba. Da se sve manje dice upisiva u škole pa se i škole zatvaru. A bome ako ćemo istinu triba reć i da dosta put nema posla kad dica završu škole. E sad vid vraga pa ide divan da ta dica što je na jedvite jade imamo i u koje smo se do niki dan zaklinjali sade pravu nikaku ofarbanu revoluciju. Da ne gledu svoja posla, neće da uču pa još i tražu šta god. Znaš da se već više od po godine bunu? Sasam se sitio kako se to moderno kaže, ta pravu demonstracije. Za pofaljit šta su isprva tražili. Da j prija godin dana bilo to što tražu bilo b kasno. A sade od niki dan tražu još. Baš i ni za naglas reć šta tražu. I podrum možda ima uše. Sade ta dica baš komugod i ne pašu. Sade skoro da to i nisu naša dica. Sramota i reć kako im se sve ne kaže. Prišli im svašta i da su svakaki. Viš faše kako smo od te demografije časkom došli do demonstracija. I šta će mo sade faše satom demografijom i s demonstracijama? Moram kazat da ne trune u mene, ako dragi Bog da da se sve ovo dobro završi možda i ta demografija bude bolja s vrimenem. Čudo faše, čudo dokle smo dotirali. De kaži otkal sve to? Ko j u sve to umišo prste?«. I ja se zaštuđiro. Divanili smo već od te bune, od demonstracija kako faš kaže al otkal mu sade demografija došla u pamet. Isapim da ni od podruma i novog bureta? No i ja b slago da kažem da nisam študiro od te demografije i ti demonstracija. No ja ošo i dalje. Ja ošo čak do te demokracije. Odgovaram: »Faše sve istina. Lipo divaniš. No zato j tu i ta demokracija kako se moderno kaže. Danaske svit može birat oće i koliko će imat dice. Svit može i vlast birat al bome i dica možu birat mlogo šta. A kad poglediš komugod paše da nas ima jel onda ima glasova. Oće i bit posla i života za svit kakog dragi Bog zapovida to izgleda nikog ni briga«. Isapim, vala niko ne čuje šta divanim. Nastavljam: »A dica, naši škulari izbirnili da neće više ovako. I to j ta demokracija za koju smo zaboravili. Dica b da kad narastu možu radit i živit kako piše u zakonu i kako Bog zapovida a ni da se moru za sve digod učlanit. Dica b da ne moru gledat kako jednima budjelar kipi od novaca sam ako su digod učlaniti a da svit stalno mora slušat kako će bit bolje. Dica ne b slušala da ne damo ovo i ono a sve smo davno dali. Isapim faše daj nama dogorilo do nokata pa j uvu demografiju, demonstracije i demokraciju možda dragi Bog umišo prste. Na kraj krajeva kogod da j umišo prste bilo j vrime«.

U NEKOLIKO SLIKA

Oproštaj od katedralnog župnika
Stjepana Beretića

Pekmez i liker od dudu

Vojvodina je do sredine XX. stoljeća bila poznata po dudovima. U skoro svakom mjestu postojao je ili drvo red dudova, dudova šuma, dudovi su sađeni i na gradskim ulicama i oko salaša. Dud se gajio najviše zbog svilene bube čiji je masovni uzgoj u Vojvodini počeo krajem XVIII. stoljeća. Lišće dudu bilo je glavna hrana svilenim bubama, dok su se slatkasti polodovi koristili za jelo, pripremu rakije, za pripremu pekmeza, soka, likera.

Od dudu se mogu koristiti listovi – u rano proljeće beru se i suše za čaj; kora dudu koristi se kao lijek za bolesti crijeva, a prah od kore dudu kao melem za brzo zarastanje rana.

Za ovojedni KuHaR **Lozika Jaramazović** iz Subotice pripremila je pekmez i liker od dudu.

Pekmez od dudu

Sastojci:

3 kilograma dudu

1 kilogram šećera

1 vrećica *džemfiksa* (za suvremene kućnice)

po želji se može dodati sok limuna – 1 limun na kg dudu, vanilin šećer

Priprema:

Blago oprati dud i samljati ga na pasirki za rajčicu. Staviti da se kuha i kada proključa, nastaviti kuhati na srednjoj vatri oko 10 minuta uz stalno miješanje. Zatim dodati šećer i nastaviti kuhati na laganijoj vatri oko pol sata do 45 minuta, odnosno dok se ne počne zgušnjavati. *Džemfiks* dodati u pekmez i nastaviti miješati i kuhati još nekoliko minuta. Ukoliko želite pekmez pripremiti na starinski način bez *džemfiksa*, onda nastavite kuhati dok ne dobije potrebnu gustinu.

Skinuti s vatre, sipati u pripremljene tople staklenke, poklopiti, okrenuti naopako na nekoliko minuta, zapakirati, te ujutro otpakirati, ohladiti i spremi na tamno mjesto u smočnicu.

Liker od duda

Sastojci:

- 1 kilogram duda
- 1 kilogram šećera
- 1 litra voćne rakije

Priprema:

U veću staklenu bocu staviti dud i šećer, dobro protresti i naliti voćnu rakiju.

Ostaviti na tamno i hladno mjesto šest tjedana, ali bocu češće protresati. Procijediti i naliti u željene boce, ostaviti u smočnicu ili dijeliti prijateljima, konzumirati po potrebi a posebice za blagdane.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

5+plus

JEDNOM POLISOM
pokrijte 5 rizika

Osigurajte sebe, svoj automobil i putnike u njemu samo jednom polisom

Maksimalan oprez u vožnji, briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti poput kvara vozila, loma stakala i prirodnih rizika. Bilo da ste na odmoru ili službenom putovanju, uz polis **Paket 5+ Milenijum osiguranja** nećete morati da brinete zbog okolnosti koje nisu pod Vašom kontrolom.

Ovim polisom osiguraćete se od **pet najčešćih rizika** i obezbediti:

1. Osiguranje od loma stakala na putničkom vozilu;
2. Osiguranje putničkog vozila od oštećenja usled prirodnih rizika;
3. Osiguranje lica u putničkom vozilu od posledica nesrećnog slučaja – nezgode;
4. Pomoć na putu;
5. Zamensko vozilo.

MILENIJUM OSIGURANJE

Vlasnik je ili nosilac na auto

www.milos.rs

024/ 51 55 250 | 024/ 535-887 | 091/ 760 23 50

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCije:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije

Radio Maria play

www.radiomarija.rs

[@Radio.Marija.Srbije](https://www.facebook.com/Radio.Marija.Srbije)

[@radiomarijasrbije](https://www.instagram.com/radiomarijasrbije)

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar** ili
- 12 meseci sa **50% popusta**

Astra Telekom

011 44 22 009

Takmičenje risara 2025.

ĐURĐIN
12.7.2025.

